

Kongressen 2016
Programkommissionens
förslag till partiprogram

Förslag till **partiprogram**

Vänsterpartiet
2015

1 **Förord**

2 Det här är Vänsterpartiets partiprogram och det är partiets viktigaste dokument. Det innehåller de
3 värderingar, teoretiska utgångspunkter och principiella ställningstaganden som ligger till grund för
4 Vänsterpartiets praktiska politik. För att du ska få ut det mesta av texten när du läser programmet
5 följer här en kort genomgång av disposition och de olika delarna i programmet.

6 Programmet är indelat i fyra delar som går från övergripande texter till mer kortsiktiga strategier.

7 A) Övergripande utgångspunkter

8 Inledningen är en text som i allmänhet och övergripande beskriver vad Vänsterpartiet är för ett slags
9 parti. En central mening är: ”Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk
10 grund”.

11 Inledningen följs upp med en beskrivning av partiets två grundläggande perspektiv. Dessa analyserar
12 maktstrukturerna patriarkatet och klassamhället. Därefter följer partiets grundläggande ekologiska
13 förhållningssätt. Till sist görs en analys och beskrivning av dagens värld.

14 Hela denna del (A) utgör programmets övergripande värderingsmässiga och teoretiska
15 utgångspunkter. Den presenterar två perspektiv och ett förhållningssätt som ska genomsyra partiets
16 politik.

17 B) Grunder för en vänsterpolitik

18 Under detta avsnitt blir vi mer konkreta med vilka grunder vi utgår ifrån när vi vill förändra världen.
19 Grunderna för en vänsterpolitik har självklart sin utgångspunkt i våra två perspektiv och vårt
20 förhållningssätt som beskrivs under A. Avsnitt B tar under varje enskild grund upp både dagens
21 problem och hur vi vill lösa dem. De sju grunderna är ibland uppdelade i flera underavdelningar.

22 C) Det socialistiska samhället och vägarna dit

23 Avsnittet vill utifrån A och B övergripande beskriva vad som är ett socialistiskt samhälle och vilka
24 medel som måste användas för att nå förverkligandet av människans frigörelse.

25 D) Strategiska huvudlinjer

26 För att nå våra mål och utgångspunkter som vi redogjort för under A-C behövs mer kortsiktiga
27 strategier. Dessa strategiska huvudlinjer lyfts fram under detta avsnitt. De ska ses som redskap att
28 använda i ett mellanlångt perspektiv, ca 5-10 år.

29

30 **Ett socialistiskt och feministiskt parti**

31 I alla tider har människor drömt om och kämpat för en värld där ingen behöver gå hungrig, en värld
32 utan förtryck och utan krig. Ropen på bröd, frihet och fred ekar genom historien. Förutsättningarna att
33 förverkliga drömmarna har aldrig varit större än i dag. Alla skulle kunna ha tillräckligt med mat, rent
34 vatten, utbildning och hälsovård samt tillgång till bostad. Ändå svälter tiotusentals barn ihjäl varje dag.
35 Människor hålls nere i fattigdom och förnedring. Kvinnor utnyttjas och förtrycks i en könsbestämd
36 maktstruktur som genomsyrar allt och alla. Jordens resurser föröds och miljön förgiftas. Det måste inte
37 vara så här. Världen kan och måste förändras.

38 Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av
39 arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet
40 bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett
41 samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där
42 kvinnor och män bygger sin egen framtid i frihet och samverkan.

43 De socialistiska och feministiska idétraditioner som Vänsterpartiet är en del av och för vidare, bygger
44 på övertygelsen om alla människors lika värde. Det är idétraditioner som hyllar förnuft och kritiskt
45 tänkande och utgår från en tilltro till alla människors skapande förmåga. De ser kvinnor och män som
46 självständiga, tänkande individer, kapabla att skapa sig själva som människor i samverkan med andra.

47 Vårt ekologiska förhållningssätt baseras på en insikt om att den samtida miljöproblematiken har sin
48 huvudsakliga orsak i de specifikt kapitalistiska sociala och ekonomiska förhållandenas dynamik.
49 Miljöförstörelsen är idag inte främst en fråga om osäkra eller oavsedda konsekvenser av
50 produktionen, utan om att produktionen är orienterad gentemot vinstmaximering oavsett dess sociala
51 och ekologiska konsekvenser. Vänsterpartiet vill omsätta denna insikt i politisk handling. Vi menar att
52 en hållbar ekologisk utveckling är intimt förknippad med en hållbar mänsklig utveckling.

53 I praktisk handling prövas och stärks idéerna. Inget steg framåt får avfärdas som alltför obetydligt.
54 Vårt mål är inte ett utopiskt paradiset, utan ett solidariskt samhälle som byggs av och för människor.

55

56 **Två perspektiv – en verklighet**

57 Klasssamhället och patriarkatet är skilda maktstrukturer med olika materiell grund. Därför måste de
58 analyseras var för sig. Vår politik måste bygga på insikten att klassfrågor och könsfrågor inte kan
59 överordnas eller underordnas varandra. Politiken får inte vara könsblind, lika lite som den kan vara
60 klassblind.

61

62 **Klasssamhället**

63 Vi lever i ett världsomfattande kapitalistiskt klassamhälle. Klassuppdelningen bygger på människors
64 olika förhållande till produktionen av varor och tjänster. Den stora majoriteten av världens kvinnor
65 och män tjänar sitt uppehälle genom att lönearbeta – sälja sin arbetskraft – i privata företag eller i den
66 offentliga sektorn. De äger inte så mycket kapital att det ger någon makt, de har ingen beslutanderätt
67 över produktionen och de kontrollerar inte andras arbete. De utgör arbetarklassen. Mot dem står
68 borgarklassen. Det är den lilla minoritet som äger och kontrollerar kapital i en sådan utsträckning att
69 det ger en avgörande makt över samhället. De bestämmer över produktionen och kontrollerar andras
70 arbete och de värden som det skapar.

71 Mellan kapitalismens båda huvudklasser finns det grupper med motsägelsefulla erfarenheter av
72 klassamhället. Högt uppsatta administratörer är inte i första hand ägare, men har stor makt över andra
73 och får ofta representera borgarklassen genom att fatta ekonomiska beslut som påverkar tusentals
74 människors liv. På liknande sätt är till exempel utövare av akademiska professioner och högre
75 tjänstemän inom offentlig sektor lönearbetare med stort inflytande över sin egen arbetssituation eller
76 över andras arbete. Egenföretagare och småföretagare tillhör varken borgarklassen eller
77 arbetarklassen, men lever ofta under förhållanden som liknar arbetarklassens. De är ofta beroende av
78 storföretagens beslut. Många har tvingats till privatföretagande för att kunna försörja sig. Grupper som
79 tidigare var lönearbetare, till exempel inom offentlig sektor eller byggnadsindustri, pressas att i stället
80 sälja sin arbetskraft som egenföretagare. Många tjänstemän får en situation som alltmer liknar
81 arbetarklassens. Yrken som tidigare innebar hög social status och erbjöd ett visst mått av frihet har
82 blivit mer disciplinerade och industrialiserade. Dessa mellanskikt har ett långsiktigt intresse av att
83 alliera sig med arbetarklassen för att bryta storförfinansens makt.

84 Klassförtrycket yttrar sig främst i ojämlikhet vad gäller makt och inflytande i samhället.
85 Arbetarklassen har även generellt sett lägre materiell levnadsstandard, drabbas hårdare av ohälsa och
86 arbetsskador och har inte samma tillgång till kultur och utbildning. Arbetarklassens barn och barn till
87 fattiga drabbas av detta mer än andra barn.

88 Klassamhället är inte statistiskt och klasserna är inte homogena. Klassernas sammansättning och
89 självuppfattning ändras med den ekonomiska utvecklingen. Tjänsteproduktionens och den offentliga
90 sektorns expansion i vår del av världen har förändrat arbetarklassens sammansättning, inte minst
91 könsmässigt. Skillnader i utbildning, boendemiljö och arbetssituation skapar skiktningar inom
92 arbetarklassen. Många människor står under mycket långt tid helt utanför arbetsmarknaden. Allt fler,
93 även inom arbetarklassen, äger direkt eller indirekt små aktieposter utan att det ger något inflytande
94 över produktionen. Samtidigt ökar det institutionella ägandet. Ägandet blir mer anonymt, men denna
95 utveckling har inte försvagat utan tvärtom förstärkt storfinansens ägarmakt.

96 Förändringar inom klassamhället påverkar den politiska och fackliga kampens förutsättningar, men
97 upphäver inte konflikten mellan arbete och kapital - en konflikt som vilar på i grunden oförenliga
98 intressen. Arbetarklassen har därför ett intresse av solidaritet och enhet. För arbetarrörelsens
99 organisationer är det nödvändigt att kämpa för att förhindra arbetslöshet, för att de sämst avlönades
100 villkor på arbetsmarknaden förbättras och för att de arbetandes utvecklingsmöjligheter i arbetslivet
101 vidgas.

102 Syftet med klassanalysen är inte att mekaniskt räkna in varje människa i en klass, utan att förklara hur
103 gemensamma intressen uppstår och förändras i samhället. Det finns starka intressen som vill dölja
104 klassamhället. Arbetarklassen påstås ha försvunnit och klasskillnader omdefinieras till individuella
105 sociala problem. Detta motverkar arbetarklassens organisering och befäster den nuvarande ordningen.
106 Att agera också på ett ideologiskt plan är därför en viktig uppgift för arbetarrörelsen.

107

108 **Patriarkatet**

109 Vi lever i ett samhälle som bärs upp av en maktstruktur grundad på kön: patriarkatet. Det är ett system
110 som innebär mäns kontroll över kvinnors liv. Detta system överordnar män och underordnar kvinnor
111 både samhälleligt och privat.

112 Det patriarkala maktmönstret genomsyrar förhållandet mellan könen på alla områden, i familjen, på
113 arbetsmarknaden, i statsapparaten, i myndighetsutövning och i de politiska församlingarna.
114 Kvinnoförtrycket förekommer både öppet och dolt, medvetet och omedvetet. Det återskapas ständigt i
115 nya former.

116 Patriarkatet är ingen biprodukt av kapitalismen utan en självständig maktfaktor i samhället.

117 Patriarkatet har sin materiella bas i reproduktionen, den sociala verksamhet där människor föder och
118 fostrar nya generationer. Män som grupp utövar makt genom kontroll av kvinnors sexualitet och
119 arbete både i familj och samhälle. I arbetsdelningen mellan könen framträder strukturen tydligt. Män
120 och kvinnor gör olika saker och befinner sig på olika platser, vilket antas motivera att de betalas olika
121 och har olika mycket makt.

122 En utvidgning av kvinnors makt, inflytande, utrymme och inkomster kommer att innebära en
123 inskränkning för män. Samtidigt innebär det patriarkala systemet också begränsningar av mäns livsval.

124 Olika män har olika positioner i könsmaktsordningen men systemet skapar ett ömsesidigt beroende
125 mellan män, en lojalitet som befäster deras samhörighet med varandra. Patriarkatet ger gruppen män
126 makt över gruppen kvinnor och ger män fördelar som de inte frivilligt avstår från. När kvinnor ställer
127 krav på ändrade maktförhållanden blir de ett hot mot mäns makt.

128 Det sexualiserade våld som utövas av män mot kvinnor och barn över hela världen, liksom våld mot
129 homosexuella, återspeglar och upprätthåller den manliga maktstrukturen. Våldet mot kvinnor och barn
130 exploateras av porrindustrin, som blivit en vinstgivande kapitalistisk storindustri. Människohandel
131 inom och över nationsgränser växer i omfattning.

132 Porrindustrins bildflöde förmedlar förakt och manlig dominans. Pornografi och prostitution är
133 besläktade fenomen. De blottlägger båda grundläggande strukturer i samhället som ytterst handlar om
134 ojämna maktrelationer mellan könen. Kriminaliseringen av könsköparna kan inte ensamt utrota
135 prostitutionen, men samhället markerar sin syn på könsköp.

136 Historiska, ekonomiska, sociala och politiska faktorer bestämmer hur kvinnoförtrycket konkret yttrar
137 sig i olika samhällen och vid skilda tidpunkter. Dessa skillnader är stora och betydelsefulla, men
138 förändrar inte patriarkatets generella karaktär.

139 Mäns överordning och kvinnors underordning är ingen naturlag. Kampen för kvinnors rättigheter har
140 givit viktiga resultat. Feminismen ger argument och redskap för den särskilda kvinnokamp som måste
141 föras för att patriarkatets makt ska kunna brytas. Denna kamp förs inom politiken och arbetslivet, men
142 också i privatlivet.

143

144 **Ett grundläggande ekologiskt förhållningsätt**

145 De två maktstrukturerna kön och klass beskriver människors relationer till varandra. Men vi måste
146 förhålla oss till den materia som finns runt omkring oss och som vi är helt beroende av – vår planet.
147 Kampen för en rättvis fördelning av naturresurser handlar om rättvisa och solidaritet och är därför
148 sammankopplad med köns- och klassaspekterna. Vi människor lever på en planet med begränsade
149 naturresurser, vilket sätter ramar för vårt handlande. Graden av vår påverkan på naturen bestäms delvis
150 av våra kunskaper och den tekniska utvecklingen, men vi kan inte överskrida ekosystemets bärkraft.
151 Då drabbar det oss själva, kommande generationer och andra arter.

152 ~~Tillgången till ren luft, rent vatten och sund mat är livsviktig. Människligheten är en del av naturen, men
153 inte en förutsättning för naturen. Vi är beroende av naturens resurser, dess artrikedom och dess olika
154 kretslopp. Den biologiska mångfalden är ovärderlig för allt liv på jorden. Genom att värna naturens
155 och de ekologiska kretsloppen kan människorna underhålla och utveckla sina egna livsbetingelser. Vi
156 har ett ansvar för att vår verksamhet inte leder till utrotning av arter.~~

157 De utsläpp av växthusgaser som vi människor ger upphov till kan, om inget görs, leda till globala
158 katastrofer. En stigande medeltemperatur på jorden kan ge effekter som blir svåra eller kanske
159 omöjliga att stoppa när temperaturen väl passerat en viss nivå. En högre temperatur orsakar i sig
160 förändringar som i sin tur leder till ännu högre temperaturer och processen rullar sedan på med idag
161 oöverblickbara följder. Det är människans verksamhet som orsakat och orsakar klimatförändringen
162 och det vilar därför på människan att försöka lösa problemet. Det kräver dock att snabba och kraftfulla
163 insatser sätts in.

164 Länder, regioner och individer måste hålla sig inom ett rättvist miljöutrymme, det vill säga den mängd
165 resurser som vi kan använda utan att tvinga andra människor att använda sig av en mindre mängd
166 resurser, nu eller i framtiden. Miljöutrymmet är inte statiskt. Det kan minskas ytterligare genom
167 rovdrift och miljöförstöring, men också ökas genom mer miljövänliga produktionsmetoder.

168 ~~Om alla människor i världen konsumerade på samma sätt som människorna i den rika delen av
169 världen, skulle det krävas ytterligare ett antal jordklot för att försörja oss. Samhällets resursanvändning
170 måste därför anpassas till ett rättvist miljöutrymme. Rika konsumerar mycket mer resurser än fattiga.
171 Ny teknik och användning av ekologiskt förnyelsebara produkter kan möjliggöra en omställning till ett
172 mer hållbart samhälle. Men de som förbrukar mest måste också ställa om mest, så att fördelningen av
173 jordens resurser blir mer rättvis. Detta gäller både i Sverige och på ett globalt plan. Jorden är vårt
174 gemensamma arv och ska också förvaltas gemensamt.~~

175 Begreppet rättvist miljöutrymme innefattar även en rättvis fördelning mellan kvinnor och män. Män
176 konsumerar idag mycket mer resurser än kvinnor. Av jordens fattigaste, och därmed de som har

177 tillgång till minst resurser, är 70 procent kvinnor. Männens grupp måste därför minska sin
178 resursförbrukning för att möjliggöra för kvinnor att öka sin förbrukning.

179 För att komma tillrätta med den samtida miljöproblematiken räcker det inte med att vi ser till dagens
180 skeva konsumtionsmönster och däri söker lösningar genom en annorlunda fördelning. Det destruktiva
181 förhållande där naturen inte framstår som något vi är en del av, utan där vårt förhållningssätt till våra
182 egna livsbetingelser uttrycks som relationer mellan varor, måste brytas.

183 En omvälvande förändring i vårt förhållningssätt till naturen kräver en grundläggande och frigörande
184 omvandling av det sociala och ekonomiska livet. Utan en sådan omvandling riskerar talet om en
185 hållbar utveckling att bli en tom fras. Den ekonomiska tillväxten måste underställas en utveckling som
186 är ekologiskt hållbar, vilket inte kan ske inom ramen för en kapitalistisk ekonomi. Frågan om tillväxt
187 måste kombineras med frågan om vad samhället ska använda tillväxten till och på vilket sätt tillväxten
188 skapas. En jakt på produktionsökningar kan i sig aldrig vara ett självändamål. En tillväxt som sker i
189 kombination med effektiviseringar och begränsade naturresursuttag är ett samhälle att sträva mot. I
190 annat fall riskerar vi en utarmning av den biologiska mångfalden och ett hot mot människans framtid.

191

192 **En orättfärdig värld**

193 Vi lever i en orättvis, ohållbar och orimlig värld. I enlighet med det kapitalistiska systemets logik
194 samlas allt större rikedomar i allt färre händer, medan det stora flertalet av världens människor hålls
195 nere i fattigdom och ofrihet. Klyftorna vidgas, både inom länder och mellan rika och fattiga länder.
196 Naturresurser plundras och miljön förstörs. Krig och förtryck medför ofattbara lidanden.

197 Kapitalismen har alltid varit gränsöverskridande. I detta avseende innebär dagens internationaliserade
198 ekonomi inget nytt. Samtidigt framträder vissa drag allt mer tydligt. De transnationella företagen
199 lägger under sig allt större marknader och allt mer makt. Informationstekniken har möjliggjort en
200 gigantisk ökning av kapitalrörelser och kortsiktig spekulation. Avreglering och privatisering av
201 gemensamma tillgångar har dragit in allt fler människor och allt fler sektorer av produktionen i
202 världsekonomin. Fattiga länders möjlighet till utveckling undergrävs genom att de högutbildade dras
203 till de stora företagen i västvärlden. Kapitalet utnyttjar varje skillnad i sociala rättigheter för att
204 maximera sina vinster. Arbetare i olika länder ställs mot varandra. Fackliga rättigheter angrips och
205 försämras.

206 Den nyliberala offensiven mot offentligt ägande och mot arbetarrörelsens framsteg är både ett resultat
207 av och en grund för den kapitalistiska stagnationen, med arbetslöshet och underutveckling på många
208 håll som följd.

209 Välfärdsstatens och offentliga sektorns expansion under efterkrigstiden kunde ske av flera skäl: en
210 gammal insikt om att socialpolitik behövdes för att hålla samman samhället, arbetarnas krav på att få
211 ta del av sin egen ökade produktion och kapitalets behov av en effektivare reproduktion av
212 arbetskraften och av en långsiktig arbetsfred. Det ekonomiska utrymmet fanns. Arbetarrörelsens krav
213 fick inte gehör utan strid, men kunde tolereras. På 1960- och 70-talen fortsatte arbetarrörelsen att
214 stärkas och samtidigt radikaliseras. Detta mötte starka reaktioner från kapitalets sida.
215 Klasskompromissen sades upp steg för steg.

216 Kapitalets offensiv har förskjutit de politiska ramarna. Även regeringar som bestått av traditionella
217 arbetarpartier har många gånger utfört politiska beställningsverk åt kapitalet. Anpassningen har som
218 strategi visat sig vara misslyckad. En sådan politik har inte hävt den kapitalistiska stagnationen. Den
219 ekonomiska tillväxt som trots allt ägt rum har gjort de rika rikare samtidigt som den synliggjort
220 avsaknaden av politisk vilja att rättvist fördela samhällets resurser.

221 De framgångsrika angreppen på välfärden visar att reformer inom ramen för det kapitalistiska
222 samhället snabbt kan rullas tillbaka när maktförhållandena mellan arbete och kapital förändras.

223 Den orättvisa världsordningen slår särskilt hårt mot kvinnor. ~~Kvinnorna utför två tredjedelar av arbetet~~
224 ~~i världen, men får bara en tiondel av inkomsterna. En hundradel av världens samlade tillgångar ägs av~~
225 ~~kvinnor.~~ En majoritet av de människor som lever i extrem fattigdom är flickor och kvinnor. Många
226 kvinnor och barn tvingas in i den internationella sexindustrin. Reaktionära stater och rörelser som
227 öppet förnekar kvinnors mänskliga rättigheter och inte tvekar att upprätthålla den patriarkala
228 maktstrukturen med brutalt våld har stärkt sin ställning. Kraven på avregleringar och privatiseringar i
229 fattiga länder leder till social nedrustning, så att hälsovård och utbildning i än högre grad blir ett
230 privilegium för de rikaste. Lokal produktion slås ut. Därmed begränsas kvinnors rättigheter och
231 möjligheter ytterligare.

232 ~~Kapitalets profitjakt och en ojämlik marknad, har lett till en hänsynslös exploatering av människor och~~
233 ~~miljö. Tjugo procent av världens befolkning förbrukar åttio procent av jordens resurser. Vårt~~
234 ~~levnadssätt tömmer naturtillgångarna, utrotar växt- och djurarter och hotar hela det ekologiska~~
235 ~~systemet. En hållbar utveckling inom ett rättvist miljöutrymme är oförenlig med dagens~~
236 ~~maktförhållanden.~~

237 Sedan Sovjetunionens upplösning och planekonomiernas ekonomiska och politiska sammanbrott är
238 USA ensam supermakt med en militär kapacitet lika stor som samtliga övriga länders tillsammans.
239 USA:s dominans har inte inneburit fred och avspänning. Tvärtom kännetecknas vår tid av en allt mer
240 aggressiv imperialistisk expansion. Imperialismen är ett globalt system av ekonomiska relationer.

241 USA:s beroende av oljeimport ökar stadigt samtidigt som landet är världens mest skuldsatta. Det
242 nordamerikanska kapitalets internationella position och dess långsiktiga förmåga att generera profiter
243 blir allt mer beroende av att USA kan demonstrera sin politiska och militära styrka. Ett läge av
244 permanent krig mot verkliga eller påstådda fiender skapas. Att en imperialistisk makt på nedgång
245 försöker kompensera förlusten av ekonomisk styrka med militära angrepp är ett mönster vi känner
246 igen från historien. Det vi ser är hur ett system i kris måste upprätthållas med våld.

247 USA åsidosätter öppet folkrätten och tar sig friheten att försvara sina ekonomiska och militära
248 positioner med de medel man finner lämpliga. Ett snävt och kortsiktigt perspektiv får USA att totalt
249 negligera internationellt viktiga miljöfrågor som jordens klimatförändring. Supermaktsarrogans och
250 brutalt maktspråk undergräver FN:s och andra internationella organs möjlighet att agera. Med
251 pågående eller planerade krig som förevändning kan USA få också andra stater att inskränka de
252 demokratiska fri- och rättigheterna, så att individernas rättssäkerhet upphävs.

253 Reaktionära, religiöst färgade men i grunden politiska, krafter vinner terräng i stora delar av världen.
254 De hotar mänskliga rättigheter, i synnerhet kvinnors liv och frihet, och de underblåser konflikter
255 mellan länder och folk. Högerextremistiska och rasistiska grupperingar har åter flyttat fram sina
256 positioner, inte minst i Europa. Oavsett om de är öppet fascistiska eller döljer sig i populism utnyttjar
257 de människors rädsla i ett samhälle där trygghet och välfärd raseras. När starka ekonomiska intressen
258 finner det ändamålsenligt att alliera sig med högerextrema strömningar hotas demokratin.

259 Kapitalets och den politiska högerns krafter är starka, men bilden är inte entydig. Den politiska
260 demokratins former – flerpartisystem, yttrandefrihet, fria val etc. – har fått ett internationellt
261 genomslag utan historisk motsvarighet. Många gånger är den formella demokratin föga mer än en
262 fasad, men störtandet av de öppna diktaturerna är trots det ett viktigt framsteg som skapar en plattform
263 för fortsatt kamp.

264 Över hela världen växer protesterna mot effekterna av den nyliberala politiken, och rörelsen för global
265 rättvisa växer. Allt fler kvinnor världen över kräver frigörelse och mänskliga rättigheter. En rasism
266 som imperialismen skapat och underblåser föder solidaritetsrörelser. Människor som vägrar bli
267 dominerade och hunsade säger ifrån. Miljöfrågan engagerar människor ur olika samhällsgrupper och
268 den nya freds-rörelsen är en av största sociala rörelserna efter andra världskriget.

269 Vi ser en värld med hårdnande politiska motsättningar, som för med sig allvarliga hot mot människors
270 liv och välfärd, men samtidigt öppnar nya möjligheter. Det är vänsterns stora utmaning att samla och
271 organisera alla de människor som är övertygade om att en rättvis värld är både möjlig och nödvändig.

272

273 **Grunder för en vänsterpolitik**

274 **Allas lika värde**

275 Mänskliga rättigheter och folkrätt

276 Så länge mänskligheten funnits har det förts en kamp för rätten till ett bättre och jämlikare liv. De
277 framsteg som följt på denna oförtrutna strävan gör att vi i dag kan tala om okränkbara mänskliga
278 rättigheter. Deras betydelse har växt och satts på pränt i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga
279 rättigheterna. Trots att dessa rättigheter ständigt förvägras människor över hela världen – även i vårt
280 land – kan ingen regim i längden ignorera dem.

281 Barn har specifika behov, men de kan inte alltid uttrycka dem. Lika lite kan de föra sin egen talan för
282 att stoppa kränkningar de utsätts för. Därför fastslås barns rättigheter i särskild ordning i
283 Barnkonventionen. Vänsterpartiets politik ska utformas så att barnens bästa kommer i första rummet.

284 Respekten för de mänskliga rättigheterna ska vara grundläggande för all politik. Men mänskliga
285 rättigheter praktiseras inte genom att de utlovats. De kan bara erövras och garanteras genom
286 organiserade sociala rörelsers kamp för frigörelse och rättvisa.

287 Folkrätten, den internationella rättsliga praxis som reglerar förhållandet mellan stater, måste försvaras
288 och fördjupas. När respekten för det nationella oberoendet undergrävs och det generella förbudet mot
289 anfallskrig åsidosätts, då öppnas nya vägar för imperialistisk expansion. Alla beslut om militärt våld
290 som en sista utväg för att skydda freden och de mänskliga rättigheterna måste fattas av FN. Det är
291 viktigt att vid ställningstagande gällande internationella insatser inte bara förlita sig på FN mandat, en
292 individuell bedömning måste ske i varje enskilt fall. När så behövs måste folkrätten och FN-stadgan
293 kunna hävdas gentemot säkerhetsrådet för att stärka FN:s ställning.

294 FN är en viktig organisation för fred, avspänning och nedrustning. Vi är motståndare till att FN
295 utnyttjas till försvar av de kapitalistiska staternas intressen och för att legitimera anfallskrig.

296 ~~Kamp mot rasismen~~

297 ~~Rasismen är en del av den globala världsordningen. Rasistiska strukturer finns också i det svenska
298 samhället. Det vore ett misstag att reducera rasismen till att handla om biologiska rasläror och till
299 politiska rörelser som bär upp dessa. Rasistiska föreställningar som på skilda sätt kopplar människors
300 beteende och värde till härkomst och utseende, påverkar människors sätt att handla, både privat och
301 offentligt.~~

302 ~~Rasismen är något annat än allmänna fördomar. Den måste förstås i förhållande till maktrelationer i
303 samhället som helhet. När det finns en över- och underordning, kan särskiljande och uteslutande
304 processer, liksom nedsättande föreställningar och attityder hos enskilda påverka hur privilegier och
305 möjligheter tilldelas och förvägras.~~

306 ~~I Sverige yttrar sig rasismen dels i misshandel, förföljelser och trakasserier, dels i sådant som den
307 ojämlika tillgången på, eller villkoren för, arbete, utbildning, inkomst, bostad, och politisk
308 representation. Diskriminering av människor på grund av utseende eller ursprung är förbjuden
309 antingen den är medveten eller ej, men utgör trots det en del av samhällslivet.~~

310 ~~I Sverige, liksom i många andra europeiska länder, har rasistiska strukturer gjort att klassamhället fått
311 en etnisk skiktning. Makt, inflytande och materiell levnadsstandard är idag ojämnt fördelade mellan~~

312 etniskt segregerade bostadsområden. Det gäller även tillgången till, och villkoren för, välfärd,
313 utbildning och privat service. Den strukturella diskrimineringen påverkar hela bostadsområden.
314 Segregationen innebär också att vardagsarenor och sociala relationer präglas av den rumsliga
315 uppdelningen, vilket spär på och blir en egen grogrund för föreställningar om ”vi” och ”dom”.
316 Segregationen är därför ett uttryck för klassamhället om dess rasistiska strukturer, men blir också en
317 självständig faktor i återskapandet av ett etniskt skiktat klassamhälle.

318 Rasistiska strukturer återskapas genom det kapitalistiska systemet. Inte minst sker detta genom
319 uppdelningen på arbetsmarknaden. Där utnyttjas olikheterna i villkor, för att skärpa utsugningen av
320 arbetskraften. Det innebär till exempel flytt av produktion till låglöneländer med svag facklig
321 organisering, eller överlastning av arbetslöshet och sämre arbetsvillkor på socialt redan utsatta
322 grupper. Personer med utländsk bakgrund är koncentrerade inom lågbetalda, monotona och
323 hälsofarliga yrken med små möjligheter till avancemang, eller finner sig hänvisade till riskfyllt
324 egenföretagande, för vilket de ofta antas vara särskilt lämpade. Det finns också en stark koppling
325 mellan utländsk bakgrund och osäkra anställningsformer. En sådan etnifierad arbetsmarknad
326 underlättar för kapitalet att sätta ett tryck på alla arbetstagare. Denna situation både avspeglar och
327 återskapar de rasistiska strukturerna.

328 Sambandet mellan det kapitalistiska systemet och rasismen syns tydligt i den globala arbetsdelningen
329 och den imperialistiska exploateringen. Västs rikedom är delvis skapat genom utarmning av den lokala
330 och regionala miljön i utvecklingsländerna. Dagens rasism har en historisk bakgrund i den tid då
331 kolonialismens utplundring skulle rättfärdigas. Även om ord som ras ofta övergått i ett diffust och
332 negativt definierat kulturbegrepp, lever rasismens huvuddrag vidare. Att vissa folk hålls nere i
333 fattigdom och förtryck framstår som en bekräftelse av den rasistiska världsbilden, samtidigt som
334 rasismen legitimerar den orättvisa världsordningen. Olika länders position i produktionshierarkin
335 påverkar hur människor värdesätts efter sin härkomst, även sedan de flyttat till ett annat land. Dagens
336 nya fas av aggressiv imperialism — ”kriget mot terrorismen” — återskapar på ett handfast sätt ett
337 rasistiskt tänkande. Rasismen är ensam vare sig orsak till eller verkan av nykolonisering och
338 imperialistiska krig. Men den är nödvändig när imperialistiska ingripanden ska legitimeras. Och när
339 människor avhumaniseras, till exempel genom terroriststämpeln, förstärks rasistiska tankemönster
340 också i vardagen, vilket påverkar människors villkor både i de länder som drabbas av krigshandlingar
341 och i kapitalismens kärnländer, däribland Sverige.

342 Även patriarkatet och rasismen samverkar. Utlandsfödda kvinnor möts av mycket låga förväntningar
343 från majoritetssamhället och placeras längst ned i den ekonomisk-sociala hierarkin. Hushållsarbete i
344 andras hem kan exempelvis framställas som ett framsteg för dem. När sexuellt färgade föreställningar
345 knyts till hudfärg eller kulturell bakgrund drabbas både kvinnor och män.

346 Kampen mot rasism, segregation och diskriminering handlar inte om invandrade eller utlandsfödda.
347 Det är en kamp för att humanism och mänskliga rättigheter ska omsättas i praktik i Sverige och
348 världen och för att demokratin ska omfatta var och en som bor i landet. Denna kamp måste föras på
349 flera plan samtidigt.

350 Att se och bemöta vardagsrasismen, den man kan stöta på vid allt från krogköer till jobbansökningar,
351 är en del av det antirasistiska arbetet. En annan del är att samla ett motstånd mot öppet fascistiska och
352 rasistiska rörelser och motverka en ökande acceptans för dessa. Både svensk och utlandsfödda
353 kvinnor och män behövs i denna kamp.

354 Rasism och främlingsfientlighet grov inte i vakuum. Sociala orättvisor och växande klyftor fungerar
355 som drivhus för förenklade förklaringar, till exempel att skylla alla problem på den som ser
356 annorlunda ut eller att drömma om ett förment idylliskt förflutet. Därför är en politik som minskar de
357 sociala klyftorna en bärande del i vår antirasistiska strategi. Eftersom försörjningen och arbetsvillkoren
358 är så centrala, är det särskilt viktigt att motverka etnisk diskriminering och underordning på
359 arbetsmarknaden.

360 En verksam antirasistisk politik utmanar rådande maktförhållanden och fordrar en omfördelning av
361 samhällets resurser. Men människors värderingar påverkas också av de normer som anges i bland
362 annat utrikespolitik och asyllagstiftning. Därför är arbetet för en human flyktingpolitik också ett
363 antirasistiskt arbete. Den antiimperialistiska kampen blir en kamp också mot rasistiska föreställningar
364 och ideologier.

365 *Rasismen*

366 *Vi lever i en rasistisk global världsordning. Rasistiska strukturer finns också i det svenska samhället.*
367 *Rasism bygger på två skilda logiker som i varierande grad vävs samman i verkligheten. Å ena sidan*
368 *exploatering och å andra sidan exkludering. Rasismen bygger på processer av rasifiering, det vill*
369 *säga hur grupper av människor, många (men inte alla) invandrade eller barn till invandrade, åtskiljs*
370 *genom biologiska och kulturella konstruktioner och praktiker, och görs till annorlunda, mindre värda*
371 *och underordnade.*

372
373 *Dagens rasistiska strukturer är dels ett resultat av rättfärdigandet av kolonialismens och*
374 *imperialismens utplundring av naturen och utsugning av människor. Dels är det en effekt av hur stater*
375 *använt tankar om ett homogent folk och utestängandet och underordnandet av de andra genom*
376 *övergripp och förtryck mot grupper av människor, bland annat de som idag kallas nationella*
377 *minoriteter och ursprungsbefolkningar. Även om användandet av ord som ras minskat så lever*
378 *rasismens huvuddrag kvar genom föreställningar om ras, ofta uttryckta i mer diffusa former genom*
379 *begrepp som etnicitet och kultur, som dessutom är negativt definierade.*

380
381 *Den exploaterande rasismen tar sin utgångspunkt i en nedvärdering av de andra, där möjligheten till*
382 *exploatering blir en konsekvens av att de inte är lika mycket värda. Den exploaterande rasismen finns*
383 *såväl direkt som indirekt i lagstiftning, men först och främst genom institutionella processer som*
384 *producerar olika former av rasifierad diskriminering inom arbetsmarknaden, bostadsmarknaden, men*
385 *även inom välfärdsinstitutioner. Nyliberalismen har på många sätt gått hand i hand med den*
386 *exploaterande rasismen i sitt sökande efter att förbilliga arbetskraften. Sättet som migration lagstiftas*
387 *innebär i regel att invandrade tvingas sälja sin arbetskraft till löner och arbetsvillkor som är betydligt*
388 *sämlre än andras. I Sverige, liksom i många andra europeiska länder, har rasistiska strukturer gjort*
389 *att klassamhället fått en rasifierad skiktning. Att vissa folk hålls nere i fattigdom och förtryck framstår*
390 *som en bekräftelse av den rasistiska världsbilden, samtidigt som rasismen aktivt återskapar den*
391 *orättvisa världsordningen.*

392
393 *Den exkluderande rasismen tar sin utgångspunkt i en tankefigur där rasifierade grupper hotar*
394 *samhället såväl kulturellt som ekonomiskt. Den exkluderande rasismen utgår från att skillnaden*
395 *mellan grupper, kulturer och nationer är oöverbryggbara. Genom att se kulturer som närmast*
396 *oföränderliga återskapas en tanke om ras. Den exkluderande rasismen uttrycks först och främst*
397 *genom en praktik baserad på segregering. I sina mer aggressiva former av uteslutning används våld*
398 *och i extrema fall syftar den till eliminering. De högerextrema, rasistiska och fascistiska*
399 *organisationer och partier som sedan slutet av 1900-talet växt sig starkare i Europa kännetecknas*
400 *först och främst av en exkluderande rasism. I Sverige yttrar sig den exkluderande rasismen dels i*
401 *misshandel, förföljelser och trakasserier, dels i olika former av diskriminering. Diskriminering av*
402 *människor på grund av utseende eller ursprung är förbjuden antingen den är medveten eller inte, men*
403 *utgör trots det en del av det vardagliga samhällslivet.*

404
405 *Rasismen samspelar med andra maktstrukturer. Sambandet mellan det kapitalistiska systemet och*
406 *rasismen syns tydligt i den globala arbetsdelningen och den imperialistiska exploateringen.*
407 *Västvärldens rikedom är delvis skapat genom utarmning av den lokala och regionala miljön i*
408 *utvecklingsländerna. Kapitalismens legitimitet är baserad på att försvara skillnader och klyftor, att*
409 *sänka löner och försvaga sammanhållning, och har därmed ofta lätt att samverka med vissa former av*
410 *rasism. En arbetsmarknad där rasifierade grupper i högre grad är arbetslösa eller i jobb med de*
411 *sämsta villkoren underlättar för kapitalet att sätta ett tryck på alla arbetstagare.*

412 *Även patriarkatet och rasismen samverkar. Rasifierade kvinnor möts av rasistiska och patriarkala*
413 *föreställningar från majoritetssamhället och skiktas längst ned i den ekonomisk-sociala hierarkin.*
414 *Hushållsarbete i andras hem kan exempelvis framställas som ett framsteg för dem. När sexuellt*
415 *färgade föreställningar knyts till hudfärg eller kulturell bakgrund drabbas både kvinnor och män,*
416 *även om kvinnor får bära huvudbördan av såväl ekonomiskt som sexualiserat förtryck.*

417
418 *Rasismen är inte statisk. Formerna för hur den uttrycks förändras över tid. Likaså drabbar rasism*
419 *olika grupper av människor på olika sätt över tid. Rasismens utveckling är ett resultat av kampen*
420 *mellan den exploaterande och exkluderande rasismens företrädare, och styrkan i den antirasistiska*
421 *kampen. Rasism kan bekämpas genom en medveten antirasistisk politik som förs på flera plan*
422 *samtidigt. En framgångsrik antirasism förutsätter att de som på olika sätt utsätts för rasism får*
423 *utrymme att tillsammans med övriga progressiva och antirasistiska organisationer och människor*
424 *bedriva en systematisk kamp mot rasism, parallellt med vår kamp mot kapitalism och patriarkat. Men*
425 *människors värderingar påverkas också av de normer som anges i bland annat utrikespolitik och*
426 *asylslagstiftning. Därför är arbetet för en human flyktingpolitik också ett antirasistiskt arbete.*

427 Nationella minoriteter

428 Förtryck av nationella minoriteter och en politik för tvångsassimilering är en beklagansvärd och ännu
429 på många sätt obearbetad del av Sveriges historia. Genom internationella avtal har Sverige nu
430 förbundit sig att skydda och stärka samers, tornedalingars, sverigefinnars, romers och judars
431 rättigheter till identitet, språk, kulturarv och religion. Men mycket återstår att göra. Möjligheten att
432 använda det egna språket i kontakt med myndigheter bör utökas. Utbildningen i, på och om de
433 nationella minoritetsspråken samt de nationella minoriteternas kultur och kulturarv bör utvidgas,
434 liksom möjligheten till vård och omsorg av personal som talar det egna modersmålet. Ett
435 demokratiskrav är att alla som tillhör en nationell minoritet ska ha möjlighet att medverka i beslut och
436 ta tillvara sina intressen inom samtliga samhällsområden.

437 Sexuellt likaberättigande

438 Sexualitet är en källa till livsglädje och lust. Alla människor ska ha samma rättigheter och samma
439 chans till delaktighet, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet. Ingen diskriminering eller
440 särbehandling av homosexuella, bisexuella, transpersoner och queer-personer (HBTQ) kan accepteras
441 i ett demokratiskt samhälle. Det innebär till exempel att äktenskapslagstiftning, arvsrätt och familjerätt
442 ska behandla alla lika. Heteronormen – den norm som ser heterosexualiteten som både naturlig och
443 önskvärd – innebär osynliggörande och utanförskap för många människor och skapar och befäster
444 fördomar. Inom utbildning, vård, näringsliv och rättsväsende måste kunskaperna i HBTQ-frågor öka.
445 Också i HBTQ-rörelsen återspeglas patriarkala strukturer där kvinnor underordnas, bl.a.
446 uppmärksammas de lesbiskas situation för lite.

447

448 **Makten till folket**

449 Den politiska demokratin – ofullgånngen men ovärderlig

450 Demokrati byggs i ett historiskt givet politiskt, socialt och ekonomiskt sammanhang. Den kommer
451 alltid att vara ofullständig och påverkad av sin tid. I det kapitalistiska samhället inskränks den politiska
452 demokratin både direkt och indirekt av det odemokratiska ekonomiska systemet. För det stora flertalet
453 åtföljs sällan de formella friheterna av motsvarande möjligheter att använda dem. Demokratiskt valda
454 beslutsfattare anpassar sig till mäktiga ekonomiska intressen bortom folkets kontroll.

455 I en demokrati är medborgarna själva samhällets högsta beslutande instans. Denna folksuveränitet,
456 utövad genom den fritt valda folkförsamlingen, parlamentet, har historiskt formats i och genom
457 nationalstaten. Ett försvar av demokratin kräver i dag också ett försvar av den nationella
458 självbestämmanderätten.

459 Detta försvar innebär inte nationalism eller isolering. Tvärtom måste demokratin försvaras, återerövas
460 och utvecklas i ett internationellt sammanhang. Nationalismen har ingen plats i en demokratisk
461 vänsterpolitik. Dess funktion är att dölja klass- och könsmotsättningar och ersätta dem med myter om
462 kulturell och etnisk gemenskap. Vänstern är internationalistisk och utgår från det arbetande folkets
463 behov och intressen, oavsett nationsgränser eller kulturella skillnader.

464 En demokratisk författning

465 Folkets politiska makt ska utövas av riksdagen, tillsatt genom allmänna, fria och rättvisa val där
466 mandaten fördelas proportionellt mellan partier. Regeringen ska vara ansvarig inför riksdagen.

467 Några av den politiska demokratis viktigaste byggstenar är föreningsfriheten, yttrande- och
468 tryckfriheten, offentlighetsprincipen och meddelarfriheten. I kamp mot kungar och generaler,
469 överklass och politisk reaktion, har folket tillkämpat sig den omistliga rätten att organisera opposition,
470 delta i offentlig debatt, granska makthavarna och mobilisera till kamp genom möten, massmedia och
471 demonstrationer. Den rätten ska försvaras, stärkas och fördjupas.

472 Alla människors lika värde innebär att diskriminering på grund av kön, funktionsnedsättning, sexuell
473 läggning eller könsidentitet, ålder, hudfärg, religion, kulturell eller etnisk bakgrund etc., aldrig kan
474 tolereras. Men det räcker inte att diskriminering är åtalbar när den redan har ägt rum. Samhället måste
475 också motverka den vardagliga och ofta omedvetna diskriminering som så många människor utsätts
476 för.

477 Utan ett väl fungerande rättsväsende undergrävs demokratin och den starkares rätt blir lag.
478 Domstolarna ska vara självständiga. De ska inte ha politiska befogenheter och de ska själva stå fria
479 från politisk maktutövning. Genom medborgerlig insyn, rättshjälp, offentlig debatt och granskning av
480 rättstillämpningen garanteras allas likhet inför lagen.

481 Grundlagarna ska värna demokratin och människors rättigheter, medan författningen i övrigt ska vara
482 politiskt neutral. Ändringar ska beslutas av riksdagen men underställas folkets prövning i allmänna val
483 eller i en särskild folkomröstning. Monarkin ska ersättas med en republikansk författning där
484 statschefen tillsätts i demokratisk ordning. Religionsfriheten ska garanteras. Staten ska vara religiöst
485 neutral och alla kvarvarande band mellan staten och Svenska kyrkan ska upplösas.

486 Kommunal och regional självstyrelse

487 Politiska beslut måste fattas på olika nivåer beroende på vilka problem som ska lösas. Det ligger ett
488 värde i att beslut fattas så nära medborgarna som möjligt, men en alltför långtgående decentralisering
489 av den politiska makten undergräver möjligheterna att föra en sammanhållen politik för rättvisa och
490 jämlikhet. Delegeringen av beslutsmakt till olika nivåer kan inte fastställas en gång för alla, utan måste
491 hela tiden anpassas till förändrade förhållanden och nya uppgifter. Ekologiska frågor kan inte ensidigt
492 sägas tillhöra en viss nivå. I vissa fall är det nödvändigt att hitta lokala lösningar, medan det i andra
493 krävs nationella och ibland internationella åtgärder för komma tillrätta med miljöproblem.

494 Den kommunala självstyrelsen, lokalt och regionalt, är en viktig del i den svenska demokratin. Den
495 förutsätter att kommuner och landsting har en omfattande beslutskompetens och egen beskattningsrätt.
496 Inkomster och kostnader måste fördelas solidariskt över landet. Genom ett nationellt
497 omfördelningssystem och andra åtgärder ska samma välfärd garanteras över hela landet. Den
498 representativa demokratin kan kompletteras med anställdas, boendes och brukares frivilliga
499 självförvaltning. Engagemang och lokal aktivitet ska uppmuntras men får inte utnyttjas för att maskera
500 sociala nedskärningar eller undfly politiskt ansvar.

501 Erövra, försvara och utveckla demokratin!

502 Beslut som fattas i parlamentariska församlingar är beroende av styrkeförhållandena i det övriga
503 samhället, inte minst på arbetsmarknaden. De påverkas också av internationella maktförhållanden.
504 Transnationella koncerner och stora valutaspekulanter kan sätta press på regeringar och länder.

505 Internationella organ som Världshandelsorganisationen (WTO), Internationella valutafonden (IMF)
506 och Världsbanken har i stor utsträckning blivit verktyg för det internationella kapitalet och har
507 utnyttjat fattiga länders skuldsättning för att tvinga fram en politik i kapitalets intresse. Dessa
508 internationella organ tar dessutom lite hänsyn till miljöpåverkan. Deras verksamhet och inriktning har
509 en negativ miljöpåverkan genom att dels bidra till lokala föroreningar, dels spä på de globala
510 klimatförändringarna. Det är en politik som i hög grad påverkar de fattigaste.

511 Världsomfattande mediemonopol begränsar det fria ordet och människors rätt till kunskap. Att
512 hundratals miljoner människor hålls nere i arbetslöshet, fattigdom och okunskap är i sig ett effektivt
513 hinder för demokratin, oavsett vilka formella friheter som till äventyrs finns.

514 Att dagens demokratiska system är ofullkomligt innebär inte att den faktiskt uppnådda politiska
515 demokratin och de formella fri- och rättigheter som den vilar på är ointressanta. Tvärtom är försvaret
516 och användandet av dessa rättigheter en av arbetarrörelsens och vänsterns viktigaste uppgifter. Den
517 politiska demokratin erövrades av arbetarrörelsen. Det finns ingen annan social kraft som i längden
518 kan anförtros dess försvar. Den så kallade borgerliga demokratin är alltför värdefull för att överlåtas
519 till borgerligheten.

520 Vänsterpartiet kämpar för att förändra det vi uppfattar som felaktiga beslut den parlamentariska vägen.
521 Men demokrati är inte bara lagar och regler. Civil olydnad är en yttersta möjlighet för människor som
522 saknar makt att på andra sätt försvara folkligt förankrade värden som mänskliga rättigheter och
523 naturresurser. Civil olydnad grundar sig på principen om icke-våld och öppenhet.

524 Kampen för demokrati kan inte skiljas från kampen mot orättvisor och ojämlikhet. Tron på politikens
525 möjligheter måste återupprättas. Demokratin är mer än allmän rösträtt och formella friheter – den
526 måste göras till folkets makt över samhället.

527

528 **Internationell samverkan**

529 Ekonomisk och politisk internationalisering

530 Produktionen, reproduktionen och handeln är beroende av varandra och knyts alltmer samman.
531 Ekonomin blir alltmer samhällelig till sin karaktär och därmed också alltmer internationell. Lokala,
532 regionala och nationella ekonomier integreras i världsekonomin.

533 Integrationen sker dock i stor utsträckning via underkastelse under några dussin internationella
534 oligopolistiska kapitalgrupper, varav den stora majoriteten är baserad i USA, Japan och några av EU:s
535 rikaste länder. Samtidigt pågår flera försök till regional ekonomisk integrering, i vissa fall delvis
536 grundade i andra sociala och nationella intressen, och därför delvis i strid med de dominerande
537 oligopolens intressen. Utvecklingen av de politiska och juridiska institutioner som ekonomin är
538 beroende av utvecklas i kamp mellan sådana olika sociala, ekonomiska samt nationella och regionala
539 intressen.

540 De politiska och juridiska institutioner som ekonomin är beroende av anpassar sig till denna
541 utveckling. Internationella överenskommelser ingås och nya mellanstatliga och överstatliga organ
542 skapas. Men anpassningen är aldrig mekanisk eller förutbestämd. De för tillfället segrande
543 institutionerna är aldrig de enda möjliga. De formas av politiska och ideologiska strider grundade i
544 klassamhället och patriarkatet.

545 Internationell samverkan ska grundas på respekt för mänskliga rättigheter och demokratins ideal, inte
546 kapitalets intresse av avreglering och nya marknader. Många av världens problem är
547 gränsöverskridande: miljöförstöring, vapenhandel, växande sociala klyftor och utplundringen av
548 världens fattiga, människosmuggling, sex- och narkotikahandel. De kan inte lösas utan internationellt
549 samarbete och överenskommelser mellan stater.

550 Den internationella samverkan kan bara bli långsiktig och effektiv om den utövas i former som stärker
551 demokratin i stället för att urholka den. Överstatliga organ som kränker de nationella folkvalda
552 parlamentens suveränitet är ingen hållbar lösning. De former för internationell samverkan som redan
553 finns – bi- och multilaterala avtal, internationella konventioner, olika former för frivillig samordning
554 av nationell lagstiftning med mera – ska utvecklas i riktning mot ökad öppenhet och en aktivare
555 medverkan av de nationella parlamenten.

556 FN är den enda världsomspännande organisation som kan utveckla ett alternativ till den internationella
557 ordning där militär och ekonomisk styrka är avgörande. Men för att en ny, internationell rättsordning,
558 grundad på hållbar utveckling, solidarisk fördelning av jordens resurser, rättvis handel, demokrati och
559 mänskliga rättigheter, ska kunna förverkligas måste FN demokratiseras och stormakternas
560 dominerande ställning brytas. FN:s generalförsamling måste stärkas på bekostnad av säkerhetsrådet.

561 Europeiska unionen och europeiskt samarbete

562 Vänsterns socialistiska, feministiska och ekologiska målsättningar utmanar rådande maktförhållanden
563 i världen. Förhållanden som på europeisk nivå är starkt institutionaliserade via Europeiska Unionen
564 och Nato. I jämförelse är de svenska offentliga institutionerna – trots sina brister – mer öppna för
565 folkligt tryck och demokratisk insyn och påverkan. Sveriges möjligheter att föra en självständig och
566 progressiv politik beskärs av EU och Nato, men också direkt av det svenska och internationella
567 kapitalet.

568 ~~Bara genom internationell samverkan mellan fackliga, feministiska och andra progressiva sociala~~
569 ~~rörelser och vänsterkrafter i Europa och världen kan vi varaktigt övervinna patriarkala strukturer, bryta~~
570 ~~det internationella kapitalets makt, och ersätta kapitalistiska internationella relationer med ekologiskt~~
571 ~~hållbara och socialistiskt demokratiska sådana.~~

572 Vänsterpartiet verkar därför tillsammans med likasinnade i Europa för en upplösning av Nato, för ett i
573 grunden helt annorlunda alleuropeiskt samarbete än dagens EU och för upprättande av solidariska,
574 fredliga och jämlika relationer inom Europa och mellan Europa och Syd och Öst.

575 Det viktiga i denna strävan är riktningen. Flera kompletterande vägar måste prövas. Vilka strategier
576 som tillämpas måste avgöras av de faktiska omständigheterna och den politiska utvecklingen i Sverige
577 och Europa.

578 EU:s grundläggande strukturer motverkar oftast sådana här samarbeten. EU:s nyliberalt inspirerade
579 fördrag gör i praktiken kapitalets frihet till överordnad princip. Avregleringar, skattesänkningar,
580 privatiseringar och avskaffande av handelshinder inom en gemensam marknad är prioriterat, medan
581 social trygghet, miljöskydd och arbetsrätt betraktas som problem eftersom de kan minska kapitalets
582 frihet.

583 EU bygger murar mot resten av världen. Människor på flykt undan krig och nöd avvisas vid unionens
584 yttre gränser och medlemsländernas möjlighet att föra en asylpolitik grundad på respekt för de
585 mänskliga rättigheterna begränsas.

586 I handelspolitiken gynnas europeisk jordbruks- och livsmedelsindustri på fattiga länders bekostnad.

587 Samtidigt utvecklas EU i riktning mot en federal statsbildning. Skapandet av EMU, den ekonomiska
588 och monetära unionen, är tillsammans med de uttalade militära ambitionerna det främsta uttrycket för
589 denna strävan.

590 EU fyller inte minimikraven på ett demokratiskt statsskick eller samarbete.

591 Lagstiftningsmakt har förts från de nationella parlamenten till de kollektivt oansvariga
592 regeringsrepresentanterna i ministerrådet och lagförslagen utarbetas av tjänstemännen i kommissionen.

593 Lagarnas tillämpning övervakas av domstolen i Luxemburg, som i praktiken också är med och formar
594 politikens innehåll. Mellanstatliga överenskommelser mellan likaberättigade parter ersätts allt mer av

595 överstatliga majoritetsbeslut. Kvinnor är överlag sämre representerade än män och har mindre makt
596 och inflytande i alla EU:s beslutande organ. Europaparlamentet har också stärkts men det har en svag
597 demokratisk legitimitet. I denna beslutsstruktur har folken mycket små möjligheter att utkräva ansvar
598 av makthavarna.

599 EU:s politiska och militära allians med USA spelar en nyckelroll för upprätthållandet av dagens
600 imperialistiska och klimatförstörande globala maktordning. EU får i och med detta privilegierad
601 tillgång till Syds och Östs råvaror och marknader i utbyte mot en underordnad politisk, militär och
602 ekonomisk roll gentemot USA. Detta hämmar EU:s sociala och ekonomiska utveckling och pressar
603 EU:s länder att överge sina välfärdsmodeller.

604 Vi respekterar resultatet i folkomröstningen 1994 men har inte skäl att ändra vår principiella
605 ståndpunkt. Sedan dess har unionens negativa inslag förstärkts drastiskt, något som aldrig underställts
606 en folkomröstning i Sverige.

607 Vänsterpartiet verkar därför för att Sverige ska lämna EU. Vår EU-kritiska position gör det än
608 viktigare att verka för vänsterpolitik i Europa och för EU:s demokratisering, såväl parlamentariskt som
609 utomparlamentariskt. Inom EU arbetar Vänsterpartiet därför för att överstatliga organ som EU-
610 kommissionen, EU-domstolen och Europaparlamentet ska avskaffas eller dramatiskt omformas.
611 Sociala och demokratiska rättigheter ska överordnas kapitalets frihet. Militariseringen och banden till
612 Nato ska brytas.

613 Vänsterpartiet ställer upp i valen till EU-parlamentet och arbetar aktivt och konstruktivt för att
614 förändra EU i denna riktning tillsammans med andra vänsterkrafter. I det dagliga arbetet motsätter sig
615 Vänsterpartiet generellt förslag som ökar EU:s makt och försöker istället föra tillbaka makt till
616 medlemsländerna. På områden där det är möjligt att flytta fram positionerna för progressiv politik
617 även genom EU-direktiv och liknande, så måste en bedömning göras från fall till fall, om fördelarna
618 med detta överväger riskerna med att ytterligare politikområden förs till EU-nivå. Eftersom
619 miljöproblem och finansiella flöden inte är möjliga att reglera bara på nationell nivå kan Vänsterpartiet
620 till exempel vara positivt till bindande miniminivåer på dessa områden. När makt redan förts över till
621 EU verkar Vänsterpartiet aktivt för förslag som gör EU mer grönt, socialt, jämställt och öppet mot
622 omvärlden.

623 Istället för EU vill Vänsterpartiet i första hand se ett eller flera i huvudsak mellanstatliga och gärna
624 alleuropeiska och internationella samarbeten. Samarbetsformerna kan anpassas till frågornas art och
625 till de länder som väljer att delta. Samarbetena kan omfatta både färre och fler länder än dagens
626 Europa. Även länder som gränsar till Europa eller av andra skäl har nära relationer till Europa bör ges
627 möjlighet till organiserat samarbete på jämlika grunder. Formerna bör också utgå från och samordnas
628 med befintliga samarbeten som Europarådet, OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i
629 Europa) och regionala organisationer som Nordiska rådet. Alla dessa bör stärkas och utvecklas som
630 alternativ eller komplement till EU.

631 Många gånger har progressiva europeiska framsteg – som avskaffande av dödsstraffet – nåtts via
632 sådant mellanstatligt arbete. Vänsterpartiet ser detta som en framgångsväg även på fler områden som
633 jämställdhet, arbetsmarknad och mänskliga rättigheter. I sådana alternativa samarbeten bör den
634 europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna vara
635 den rättsliga och politiska grunden. Syftet med sådana samarbeten bör vara att värna de mänskliga
636 rättigheterna, utveckla demokratin och stärka rättsstaten. Men också att bygga ut välfärden, skydda
637 fackliga rättigheter och kvinnors rättigheter, reglera finansmarknader, demokratisera ekonomin och
638 förhindra social dumpning. Miljöpolitiken bör regleras över gränserna utan att hindra länder att gå före
639 med radikalare lagstiftning. Samverkan för ekologisk omställning med sikte på att snarast nå
640 klimatneutralitet bör prioriteras. Samarbetena bör verka för att utjämna ekonomiska och sociala klyftor
641 inom Europa, och för att stärka solidariska och fredliga relationer mellan Europa och andra regioner.
642 Människors fria rörlighet när det gäller studier, arbete, fackligt och politiskt samarbete, turism, osv.

643 bör garanteras och utvidgas inom – och successivt också utom – samarbetet. Sådana alleuropeiska
644 samarbeten bör vara drivande på global nivå för en snabb och rättvis nedskärning av klimatutsläpp, för
645 en rättvis fördelning av råvarutillgångar och för upprättande av solidariska och jämlika relationer med
646 Syd och Öst.

647 ~~Flera kompletterande vägar måste användas för att demokratisera Europa och vrida utvecklingen åt~~
648 ~~vänster. Utökat internationellt samarbete mellan fackliga, feministiska och andra progressiva sociala~~
649 ~~rörelser, och mellan vänsterpartier och vänsterregeringar, är avgörande för att framgångsrika~~
650 ~~europiska strategier ska kunna växa fram. Sådana strategier måste framförallt syfta till opinionsarbete~~
651 ~~och politisk samordning av rörelser. De kan baseras på stora såväl som små reformer av EU, och~~
652 ~~självständigare nationell politik som offensivt tänjer på gränserna för EU:s regelverk och inte räds att~~
653 ~~hävda oppositionella nationella linjer på EU-nivå.~~

654 Möjligheter att vid sidan av EU-strukturerna bygga alternativa mellanstatliga ekonomiska, icke-
655 kommersiella samarbeten behöver prövas. Det kan vara samarbeten som stärker det offentliga makt,
656 ägande och kontroll över infrastruktur, bankväsende, finansiella flöden, energi och välfärd.
657 Europarådet och Nordiska rådet skulle kunna användas i dessa syften. Fredsinriktade
658 säkerhetspolitiska samarbeten skulle kunna stärkas genom OSSE.

659 ~~Avgörande är en insikt om att vänsterns politiska projekt inte långsiktigt kan förverkligas utan~~
660 ~~samarbeten med likasinnade i Europa och världen, eller utan internationella samarbeten för att bryta~~
661 ~~det transnationella kapitalets makt. För att en progressiv europeisk utveckling ska bli möjlig måste~~
662 ~~EU:s nuvarande fördrag ersättas av andra samarbeten eller förändras i grunden.~~

663 ~~Strategier för att stärka vänstern i Europa måste därför inom överskådlig framtid främst handla om att~~
664 ~~kringgå, förändra, komplettera och utträda ur EU:s strukturer, snarare än att tilldela EU mer makt i~~
665 ~~förhoppning att unionen ska kunna utgöra ett positivt redskap för förändring.~~

666 En självständig utrikespolitik för internationell solidaritet

667 Sveriges militära alliansfrihet, som i dag hotas av EU:s militära ambitioner och Natos utvidgning, ska
668 försvaras och stärkas. Det svenska försvaret ska med bibehållen neutralitet fortlöpande anpassas till
669 förändrade uppgifter och nya internationella förhållanden. Svensk vapenexport ska avvecklas.

670 Det är av yttersta vikt att det militära systemet underställs en demokratisk kontroll. En grundbult i en
671 sådan kontroll är den allmänna värnplikten. Allmän värnplikt måste gälla såväl kvinnor som män.
672 Pliktlagen ska även i fortsättningen ge möjlighet till såväl militär som civil tjänstgöring.

673 Det kalla krigets slut innebar att det akuta hotet om en kärnvapenkonflikt mellan världens två
674 supermakter upphörde och att en viss militär nedrustning kunde inledas. Men fortfarande används
675 kärnvapen som ett outtalat hot. USA innehar enorma lager av massförstörelsevapen – biologiska,
676 kemiska och nukleära – och utvecklar nya. Vänsterpartiet arbetar för militäralliansernas upplösning,
677 ett totalt internationellt förbud mot alla former av massförstörelsevapen och för allmän avrustning.

678 Sverige ska föra en självständig utrikespolitik där demokrati, respekt för folkrätten och de mänskliga
679 rättigheterna, hållbar utveckling, kvinnors frigörelse och internationell solidaritet är vägledande. Det
680 förutsätter att Sverige vågar utmana USA, EU och det internationella kapitalets maktanspråk.

681 Kapitalets utplundring av fattiga länder, politiskt förtryck och väpnade regionala konflikter tvingar
682 miljontals människor att fly från sina hemtrakter. Den stora majoriteten av världens flyktingar, varav
683 de flesta är kvinnor och barn, finns i de fattiga länderna. Sverige ska föra en human flykting- och
684 asylpolitik där varje asylsökande garanteras rätten till en individuell prövning under värdiga
685 omständigheter och med generösa kriterier för flyktingskap och asyl.

686 Internationellt bistånd ska ges till fattiga länder utan egennyttiga förbehåll. Sverige ska verka för en
687 internationell skuldavskrivning som ger fattiga länder möjlighet att utvecklas på egna villkor.
688 Frihandel förutsätter likvärdiga förutsättningar. En rättvis handelspolitik, som motverkar dagens

689 ojämlika förhållanden på världsmarknaden, måste utvecklas. Sverige ska också verka för en skatt på
690 internationella valutatransaktioner för att motverka skadlig spekulation och stabilisera
691 världsekonomin. Intäkterna ska användas för insatser mot den globala fattigdomen och
692 miljöförstöringen.

693

694 **Hållbar utveckling och rättvis fördelning**

695 Ansvaret för en hållbar utveckling är gemensamt. Det får konsekvenser på alla områden, politiska
696 såväl som privata. Var och en kan bidra till miljöomställningen genom sitt sätt att leva, men
697 miljöproblemen är i grunden samhälleliga och strukturella problem som kräver politiska lösningar. De
698 avgörande besluten fattas av de företag som producerar, transporterar och säljer varor. I den
699 kapitalistiska ekonomin är kortsiktiga avkastningskrav och jakt på marknadsandelar alltid överordnade
700 hänsynen till miljön. Därför behövs en kraftfull lagstiftning, ekonomiska styrmedel, långsiktig
701 samhällsplanering, klimatinvesteringar och miljöinriktad näringspolitik för att miljöhoten ska kunna
702 bemästras. Ett ökat gemensamt ägande ger oss större möjlighet att styra produktions- och
703 konsumtionsmönster. Genom politiska beslut och ett gemensamt ansvarstagande skapas också
704 förutsättningar för varje individs möjlighet att bidra till en hållbar utveckling.

705 Människan har påtagit sig ett särskilt ansvar för djurs livsvillkor och har möjligheten att förbättra och
706 förändra djurs förutsättningar. Djur kan känna såväl välbefinnande som stress och lidande. All
707 djurhållning ska därför utgå från att djur är kännande varelser och de ska ges ett gott liv och möjlighet
708 till ett naturligt beteende. Långa djurtransporter och onödiga djurförsök ska avskaffas och så kallade
709 djurfabriker samt pälsindustrin avvecklas. Dagens köttkonsumtion, som leder till klimatförändringar,
710 skövling av regnskog och överutnyttjande av vatten, måste förändras till mer energieffektiv
711 matkonsumtion baserad på en ökad andel vegetabiliska produkter.

712 Idag är antalet arter som utrotas varje år hundratals gånger större än vad som är naturligt. Det är
713 människors verksamhet som ger upphov till denna utarmning av den biologiska mångfalden. Åtgärder
714 måste genast sättas in för att arter långsiktigt kan fortleva i bestånd med tillräcklig genetisk variation.
715 Vidare ska vi arbeta för att få livskraftiga stammar av de naturligt förekommande djurarterna såsom
716 till exempel varg, järv och lo.

717 Miljöpolitiken är aldrig konfliktfri. Miljöintressen kan komma i konflikt med till exempel
718 regionalpolitiska eller arbetsmarknadspolitiska mål. Nödvändig nationell och internationell reglering
719 kan inskränka det lokala självbestämmandet. Berättigade krav på ökad materiell levnadsstandard kan
720 vara oförenliga med en långsiktigt hållbar utveckling. Som i all politik måste olika legitima intressen
721 vägas mot varandra, men de långsiktiga miljöhänsynen måste vara överordnade i den meningen att ett
722 globalt ekologiskt sammanbrott aldrig kan vara ett pris värt att betala. Det gäller även att se
723 möjligheterna i att samordna olika intressekonflikter med varandra. Nya arbetstillfällen inom ny
724 miljöteknik kan till exempel leda till att sysselsättningen ökar och regioner stärks.

725 Genom en framåtsyftande samhällsplanering och en rättvis fördelning kombinerat med utveckling av
726 ny teknik är det fullt möjligt att anpassa vårt samhälle till vad naturen tål. Miljöpolitiken skall inriktas
727 på en minimering av uttaget av icke förnyelsebara resurser, minskad energikonsumtion, begränsning
728 av miljöskadliga utsläpp, skydd av den biologiska mångfalden och skapandet av ett ekologiskt hållbart
729 jordbruk. Det innebär bland annat omställning till förnyelsebara energikällor och snabb avveckling av
730 kärnkraften samtidigt som användningen av fossila bränslen minskas.

731 Utsläppen till Östersjön och andra hav från jordbruk, avlopp och transporter kan och måste minska
732 genom lagstiftning och internationella överenskommelser. Havens ekosystem är utsatta och snabba
733 åtaganden är nödvändiga.

734 Ett viktigt område för stora förändringar och nytänkande är transportsektorn. Trafiken är i Sverige
735 både i absoluta och relativa tal den sektorn som står för den största ökningen av växthusgaser. Här

736 krävs en rad åtgärder i form av minskat antal fossila transporter, en överflyttning av gods och
737 persontransporter till kollektivtrafik och järnväg, förbättrad och effektivare teknik och framtagande av
738 nya förnyelsebara bränslen. Det är ett hållbart ekologiskt transportsystem som ska gynnas och
739 vidareutvecklas. Trafikens roll i samhällsplaneringen måste lyftas fram. Transportsektorn är påtagligt
740 ojämnt, genom att transportsystemet är uppbyggt för att i första hand svara mot män önskemål.
741 Denna maktfördelning måste ändras.

742

743 **Välfärd för alla**

744 I alla utvecklade länder har statens roll i samhällsekonomin förstärkts. Staten är inte neutral. Dess
745 grundläggande funktion är att upprätthålla de ekonomiska, sociala och politiska maktrelationerna i
746 samhället. Kapitalismen är därför långsiktigt beroende av staten. Men också arbetar- och
747 kvinnorörelsen kan genom sin kamp få staten att stödja sina intressen. Det är på detta sätt som de
748 gemensamt finansierade verksamheterna formats till möjliga verktyg för rättvisa och solidaritet.

749 I Sverige har arbetarrörelsen varit pådrivande i uppbyggandet av en omfattande offentlig sektor i
750 ekonomin, finansierad genom progressiv beskattning av medborgare och företag och understödd av en
751 ekonomisk politik för full sysselsättning. En gemensam och solidarisk sektor, grundad på principen
752 ”av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov”, utjämnar klass- och könsskillnader. En mer
753 rättvis fördelning av inkomster och levnadsbetingelser mellan olika grupper av yrkesverksamma och
754 mellan de yrkesverksamma och dem som står utanför arbetsmarknaden blir möjlig. Medborgarna får
755 större möjligheter att genom demokratiska beslut och offentlig diskussion styra samhällsekonomin
756 utveckling.

757 Tjänsteproduktionens andel av ekonomin växer. I takt med att produktionen av industrivaror
758 automatiseras blir arbetsintensiva verksamheter som vård, omsorg och utbildning relativt sett dyrare
759 att producera. För att dessa tjänster inte skall reserveras för en liten elit måste samhällets gemensamma
760 resurser också användas för vårt gemensamma bästa. Den offentliga sektorn kommer att kräva en
761 större del av den samlade nationalprodukten. Denna utveckling leder obönhörligen till konflikter med
762 kapitalet.

763 Finansieringen av den offentliga sektorn innebär alltid en begränsning av det privata
764 konsumtionsutrymmet. Motsättningen består även om kapitalets makt begränsas. Full sysselsättning
765 och tillväxt bidrar till att denna motsättning lättare hanteras. Tjänsteproduktionen organiseras mer
766 effektivt i offentlig regi, om målsättningen är att fler än de allra rikaste skall kunna ha tillgång till
767 kvalificerad samhällsservice. Den skall styras och utvecklas demokratiskt med utgångspunkten att
768 människorna är medborgare i ett samhälle och inte kunder på en marknad.

769 Den välfärdsmodell som vuxit fram i Sverige och Norden har betydande fördelar ur ett feministiskt
770 perspektiv. Kombinationen av en aktiv arbetsmarknadspolitik med full sysselsättning som mål,
771 rättigheter kopplade till individer istället för familjer eller arbetsplatser och större samhällsansvar för
772 barnomsorg har varit viktig för kvinnors självförsörjning.

773 Skattesystemet ska utformas så att finansieringen av den offentliga verksamheten tryggas på långt sikt.
774 Skatterna ska bland annat hjälpa till att utjämna inkomst- och förmögenhetsklyftor, de ska motverka
775 konjunktursvängningar och de ska vara verktyg i omställningen till ett miljömässigt hållbart samhälle.
776 Kommunerna ska ha självständig beskattningsrätt.

777 Utbildning, forskning, omsorg, vård, bostäder, kollektivtrafik och kultur är alla centrala
778 ansvarsområden för den offentliga sektorn. Verksamheterna ska formas av en politik inriktad på
779 demokratisering, jämställdhet, solidaritet och en ekologiskt hållbar utveckling. Behoven, inte
780 betalningsförmågan ska vara avgörande. Privatiseringar och entreprenader innebär därför ett allvarligt
781 hot mot den offentliga sektorns grundidé.

782 Socialförsäkringarna skall bygga på individens rättigheter och skyldigheter. Systemet skall ge
783 medborgarna en inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, arbetslöshet, föräldraledighet och liknande,
784 med en angiven lägsta nivå. Genom att finansieringen och inkomstutjämnningen sker via ett progressivt
785 skattesystem och inte individuella avgifter eller efter behovsprövning, betonas individernas rättigheter.
786 Inkomstbortfallsprincipen innebär att nästan alla, inte bara de fattigaste, omfattas och gynnas av
787 systemet. Därmed skapas en solidaritet även hos samhällets mellanskikt. Det generella
788 välfärdssystemet ger en effektiv administration samt stor överblick och insyn. Det bidrar också i stor
789 utsträckning till att frigöra medborgarna från de rikas välvilja, välgörenhet och fattigvård.

790 För att kunna ta tillvara sina intressen och påverka samhällsutvecklingen måste alla ha rätt och
791 möjlighet till en likvärdig utbildning med hög kvalitet. Utbildningen är ett verktyg för personlig
792 utveckling, jämställdhet och samhällelig demokratisering. Den är ett gemensamt ansvar och ska stå fri
793 från privata vinstintressen.

794 Med statens funktion som upprätthållare av samhällsordningen följer också förtryckande inslag i den
795 offentliga sektorn. Människor möts ibland av godtyckligt myndighetsutövande, patriarkala strukturer
796 och diskriminering. Personalens inflytande över den egna arbetsituationen är ofta eftersatt och leder
797 till missnöje och sämre service. En demokratisering av den offentliga verksamheten med ökat
798 inflytande från såväl personal som medborgare är därför nödvändig.

799 **Makt över arbetet**

800

801 **Facklig organisering**

802 Rikedomar och välstånd skapas genom människors arbete. Arbetet ger möjlighet till delaktighet i
803 samhällslivet, såväl individuellt som kollektivt. Egen försörjning är grunden för personlig frigörelse
804 och självständighet. Makten över arbetet är nyckeln till makten över samhällsutvecklingen.

805 Arbeta är en mänsklig rättighet och en samhällelig nödvändighet. Arbeta åt alla är ett strategiskt
806 huvudmål för vänsterpartiet.

807 Hög arbetslöshet ökar klass- och könsklyftorna. Den försvagar de arbetande och deras fackliga
808 organisationer. Under hot om uppsägningar kan reallönerna pressas ned, arbetsförhållandena
809 försämrade och anställningstryggheten luckras upp. Barnafödandet minskar till följd av ekonomisk och
810 social otrygghet. Långvarig arbetslöshet kan för den enskilde leda till sjukdom och hopplöshet. För
811 samhället medför den hämmad tillväxt och minskade skatteintäkter, vilket ökar de sociala kostnaderna
812 och leder till nedskärningar i den offentliga sektorn. Arbetslösheten slår därmed särskilt hårt mot
813 kvinnor, som både förlorar anställningsmöjligheter och berövas den sociala service som ofta är
814 förutsättningen för deltagande i arbetslivet.

815 Många arbetarklasskvinnor, unga och invandrare har olika former av otrygga anställningar och
816 deltider, både inom den privata och den offentliga sektorn. Dessa former av anställningar leder ofta till
817 att människors makt över det egna arbetet minskar, att de har svårt att försörja sig och att hävda sig på
818 arbetsplatserna. Dessa former av anställningar ökar klass- och köns-polariseringen på arbetsmarknaden.
819 De osäkra anställningarna blir också ett verktyg i händerna på arbetsgivarna för att pressa ner
820 lönenivåerna.

821 En arbetstidsförkortning till sex timmars arbetsdag med bibehållen lön är en strategisk reform som
822 skulle gynna arbetarklassen på flera olika sätt. Kampen mot arbetslösheten underlättas liksom
823 fördelningskampen mellan arbete och kapital. Fördelningen av arbetstid och inkomster bland de
824 arbetande kan också utjämnas. En daglig arbetstidsförkortning innebär också att det obetalda arbetet,
825 som idag i stor utsträckning utförs av kvinnor, kan fördelas jämnare.

826 När förhandlingarna mellan arbetsmarknadens parter decentraliseras tenderar inkomstklyftorna att öka,
827 såväl inom branscher som mellan privat och offentlig sektor. Löneskillnader mellan kvinnor och män

828 består eller ökar. Om dessutom individuell lönesättning tillämpas ökar inkomstklyftorna ytterligare.
829 Samordnade avtalsförhandlingar med centrala avtal är ett sätt att förhindra att arbetsgivarna spelar ut
830 olika löntagargrupper mot varandra och att motverka lönediskriminering av kvinnor.

831 På arbetsmarknaden upprätthålls kvinnors underordning genom könsarbetsdelningen och den
832 systematiska lönediskrimineringen. Kvinnor har genom historien alltid arbetat och deras arbete har så
833 gott som alltid varit underordnat männens. Industrialismen och kapitalismen löste upp gamla
834 patriarkala band, men kvinnornas underordning bevarades, om än i nya former.

835 De välfärdspolitiska reformer som genomfördes under 1960- och 70-talen, med bland annat en
836 utbyggd offentlig barnomsorg, underlättade kvinnors lönearbete, men bröt inte könsuppdelningen av
837 arbetsmarknaden. Den öppna lönediskrimineringen försvann ur avtalen, men upprätthålls i indirekta
838 och dolda former. Lönenivåerna i olika yrken och olika branscher följer könsuppdelningen, liksom
839 utbildningsvägar som domineras av kvinnor leder till anställningar med lägre lön. Kvinnor förväntas
840 nöja sig med deltider, medan heltid är norm för männen. Även inom samma yrke och vid individuell
841 lönesättning finns systematiska skillnader mellan könen, eftersom lönen inte sätts för utfört arbete,
842 utan efter hur uppgiften värderas av manssamhället.

843 Könsarbetsdelningen har också präglat de fackliga organisationerna, som har utvecklat egna
844 patriarkala strukturer enligt arbetsmarknadens modell med männens arbetsmönster och arbetsvillkor
845 som norm.

846 Fortfarande är många arbetsmiljöer oacceptabla. Belastningsskador, som främst drabbar kvinnor inom
847 arbetarklassen, är den enskilt största orsaken till långtidssjukskrivningar. Prestationskraven ökar och
848 kontakterna med arbetskamrater begränsas. Det fackliga inflytandet över arbetsmiljöarbetet ifrågasätts.

849 Den tekniska utvecklingen, inte minst inom IT-området, skulle kunna innebära en utveckling av
850 många arbetsuppgifter i riktning mot ett allsidigare och mer stimulerande innehåll. Men
851 maktförhållandena på arbetsmarknaden förhindrar att dessa möjligheter förverkligas fullt ut.
852 Arbetsmarknaden tudelas. Vissa skikt inom arbetarklassen ges allt mer monotona arbetsuppgifter och
853 allt mindre inflytande över sin arbetssituation under osäkra anställningsförhållanden. För andra
854 grupper, som har en starkare ställning på arbetsmarknaden, ger den nya tekniken möjlighet att utveckla
855 kompetens och ansvar.

856 Varje år omsätts enorma summor i ekonomisk brottslighet, där företag står för en mycket större andel
857 än de enskilda som fuskas i socialförsäkringssystemen. Det får svåra konsekvenser för
858 arbetsmarknaden, seriösa företag slås ut och möjligheten att upprätthålla anställningsvillkor och god
859 arbetsmiljö är obefintliga i företagen och för de anställda i den svarta sektorn. Det är företagen, inte
860 enskilda arbetstagare, som möjliggör och tjänar på den ekonomiska brottsligheten.

861 För den enskilde innebär svartarbete en osäker situation. Man står utanför trygghetssystem och utan
862 möjlighet att hävda några anställningsvillkor. Svårast är det för de s.k. papperslösa invandrare som
863 arbetar utan uppehålls- eller arbetstillstånd. Arbetsgivare profiterar på deras utsatta situation och kan
864 använda den gruppen för att pressa ned löner och villkor på den övriga lagliga arbetsmarknaden.
865 Företagen ska avkrävas ansvar för svartarbete, arbetstagarna ska ha rätt till skadestånd för förlorad
866 arbetsinkomst och kränkning vid t.ex. för lågt utbetalade löner. Papperslösa ska inte behöva riskera att
867 kastas ut ur Sverige för att de bidrar till att avslöja missförhållanden.

868 Denna uppdelning är än tydligare i ett internationellt perspektiv, där den rika västvärldens
869 högteknologiska ”informationssamhälle” förutsätter industrialiserad och uselt betald massproduktion
870 av datakomponenter och programkod i de fattiga länderna.

871 Strejk och hot om strejk är de arbetandes effektivaste verktyg i kampen för bättre löner och
872 arbetsvillkor, den enda möjligheten att utmana den makt som arbetsgivaren har i kraft av sitt ägande.
873 Därför måste konflikträtten försvaras mot alla försök till inskränkningar och försvagningar.

874 Kollektivavtalen är en ovärderlig tillgång för den fackliga rörelsen. Genom att arbetare och
875 arbetsgivare gör upp om löner och arbetsvillkor begränsas konkurrensen på arbetsmarknaden och de
876 anställda får en tryggare situation. Med individuella avtal och lagstadgade minimilöner stärks
877 arbetsgivarsidan.

878 ~~Det ligger ett stort värde i att framgångar i klasskampen garanteras i avtal i stället för i lag. Om~~
879 ~~medlemmarna har ett reellt inflytande över avtalskraven och de överenskommelser som sluts, så~~
880 ~~stärker avtalen de fackliga organisationernas legitimitet. Det gör det lättare att upprätthålla en hög~~
881 ~~anslutningsgrad, vilket i sin tur stärker facket och de arbetandes ställning. Det blir svårare för~~
882 ~~arbetsgivarna att ta tillbaka det de förlorat. Arbetsrättslagstiftningen ersätter inte kollektivavtalen. Dess~~
883 ~~uppgift är att garantera rätten och möjligheten att sluta kollektivavtal och den utgör det golv utifrån~~
884 ~~vilket avtalsförbättringar kan nås. Arbetsrättslagstiftningen ger de arbetande möjlighet att tillkämpa sig~~
885 ~~inflytande och rättigheter som arbetsgivarna aldrig skulle ha gett frivilligt.~~

886 ~~Vänsterpartiet arbetar för en förstärkt arbetsrätt som innebär tryggare anställningar, högre krav på att~~
887 ~~arbetsgivarna tar ansvar för arbetsmiljön och en starkare ställning för kollektivavtalen. Genom~~
888 ~~politiska beslut vill vi underlätta en lönebildning där klass- och könsklyftorna minskar och lika lön för~~
889 ~~likvärdigt arbete garanteras. Vänsterpartiet arbetar för ökade statliga resurser till~~
890 ~~arbetsmiljöforskningen.~~

891 Fackföreningsrörelsen har en viktig roll i samhälls- och arbetslivet. En fackföreningsrörelse som för en
892 solidarisk lönepolitik och mobiliserar och kämpar för grupper som har en svagare position på
893 arbetsmarknaden, stärker sin och alla arbetandes positioner i förhållande till arbetsgivaren. Som part
894 på arbetsmarknaden har också fackföreningarna ansvar för den lönediskriminering som fortfarande
895 finns i kollektivavtalen och måste i detta sammanhang gå från ord till handling. De lokala fackliga
896 rättigheterna bör stärkas genom ökade inslag av vetorätt och tolkningsföretråde.

897 Det internationella fackliga samarbetet blir allt viktigare. Det behövs ett gemensamt arbete mot social
898 och ekologisk dumpning och en beredskap att genomföra internationella fackliga solidaritetsaktioner.
899 Vänsterpartiet arbetar för att nationellt träffade centrala kollektivavtal ska gälla även för arbetskraft
900 som tillhandahålls genom utländska entreprenader, privata eller som enskilda bolag eller
901 bemanningsföretag. Fackföreningsinternationalerna bör ställa gemensamma krav på de
902 verksamheterna som konkurrerar över nationalstatsgränserna.

903 De fackliga organisationerna ska vara självständiga i förhållande till företagen, staten och de politiska
904 partierna. Vänsterpartiet stöder och vill samverka med den fackliga rörelsen.

905

906 **Gemensamt ägande och ekonomisk demokrati**

907 Den avgörande makten i alla samhällssystem ligger hos dem som äger och kontrollerar
908 produktionsmedlen – i det kapitalistiska systemet en liten minoritet av stora kapitalägare. Människors
909 arbetskraft och skapandeförmåga reduceras till varor. Vare sig politisk demokrati, utbyggd offentlig
910 sektor eller fackliga rättigheter har kunnat upphäva det faktum att kapitalismen per definition är
911 odemokratisk.

912 Under kapitalismen har ekonomins olika delar blivit mer och mer beroende av varandra, såväl
913 nationellt som internationellt. Samtidigt leder det privata ägandet till en kortsiktig vinstjakt där
914 börskurser blir viktigare än att utveckla produktionen. Detta visar på ett ökande behov av samhällelig,
915 demokratisk samordning av ekonomin. En fundamental demokratisk princip är att människor ska
916 kunna påverka beslut som påverkar dem. I dag omöjliggörs detta. Beslut som fattas i bolagsstyrelser är
917 ofta betydligt viktigare för människors konkreta livsvillkor än beslut som fattas av folkvalda
918 församlingar. Det är inte rimligt. Kapitalets makt måste brytas för att demokratin ska kunna fördjupas
919 och breddas. De rättigheter som springer ur ägandet måste begränsas och ägandet i sig övergå till
920 gemensamma former. Oavsett ägandeform måste de arbetandes inflytande över företagen garanteras

921 och fördjupas. Att själv kunna påverka arbetets utformning, förläggning och utveckling är centrala
922 mål.

923 Kampen för ekonomisk demokrati, en kamp som har både klass- och könsaspekter, måste föras på
924 flera plan och i olika former.

925 Ur medborgarperspektivet är det samhälleliga ägandet avgörande. Genom kommunalt eller statligt
926 ägande ges de demokratiskt valda församlingarna ett övergripande ansvar för produktion av varor och
927 tjänster. Därmed blir det möjligt att låta samhällsnyttan styra verksamheten i stället för kortsiktigt
928 vinstmaximerande. Om samhällsnyttan får råda är det lättare att styra mot ett mer ekologiskt och
929 socialt hållbart samhälle. En längre tidshorisont i samband med produktion av varor och tjänster gör
930 det naturligt att ta hänsyn till hur verksamheten påverkar miljön.

931 För dem som arbetar i företagen är det den lokala makten som är viktigast. Det naturliga uttrycket för
932 detta är det arbetarägda, kooperativa företaget där företagsledningen väljs demokratiskt och riktlinjer
933 för verksamheten beslutas gemensamt.

934 Ett tredje demokratiskt perspektiv är konsumenternas. Såväl den klassiska konsumentkooperationen
935 som senare tiders brukarförvaltning i olika kommunala verksamheter är exempel på denna form av
936 demokratiskt och gemensamt ägande.

937 Den nödvändiga demokratiseringen av ekonomin måste kombinera dessa olika vägar. Samhälleligt
938 ägande och övergripande planering är inte tillräckligt, men det är inte heller lokal självförvaltning eller
939 kooperativa företag. Olika verksamheter och företag kräver olika former för ägande och styrning.

940 De möjligheter till demokratisering och inflytande över samhällsutvecklingen som ett aktivt offentligt
941 och gemensamt ägande ger måste utnyttjas fullt ut. De gemensamt ägda företagens andel av ekonomin
942 ska öka. Arbetarägande och konsumentkooperation ska stimuleras genom lagstiftning och
943 skattepolitik.

944 I ett kapitalistiskt samhälle måste även gemensamt ägda och demokratiskt styrda företag i viss
945 utsträckning underordna sig kapitalets spelregler för att inte gå under. De kan inte överleva som
946 isolerade socialistiska öar. Å andra sidan måste statliga och kommunala företag till skillnad från de
947 privata vägledas av ett övergripande samhällsintresse, för att i längden motivera sin existens.
948 Offentligt ägda företag är nödvändiga verktyg för att ta till vara samhällsintresset på en kapitalistisk
949 marknad, men bolagisering får inte användas för att anpassa den offentliga sektorn till det privata
950 näringslivet eller förbereda privatiseringar.

951 Samhällsägda företag ska ha en demokratiskt beslutad ägarstrategi där samhällsnyttan och
952 medborgarnas bästa står i centrum. Företag ska drivas ekonomiskt effektivt, men överdrivna och
953 kortsiktiga avkastningskrav får inte motverka företagets uppgift. Särskilt viktigt är att samhällsägandet
954 är starkt inom ekonomins nyckelsektorer: transportsystem, kommunikationer och övrig infrastruktur,
955 finansiell sektor, bostadsproduktion, energiförsörjning, strategiska naturtillgångar och så vidare.
956 Samhällsägda företag ska vara föredömen när det gäller de anställdas deltagande i företagets
957 förvaltning och ledning. Patriarkala strukturer ska aktivt brytas ned. Vinstgivande företag som lägger
958 ner sin verksamhet för att söka en ännu större vinst någon annanstans kan inte tillåtas smita från de
959 långsiktiga sociala och ekonomiska effekter sådana beslut får. De anställda måste få veto vid
960 förhandlingarna och garanteras rimliga ersättningar samt möjlighet att ta över verksamheten.

961 Den regionala utvecklingen har under lång tid varierat över landet. Det beror bland annat på brister i
962 förd regionalpolitik samt en allt mer koncentrerad industri- och tjänstesektor till några få
963 storstadsområden. I den ojämlika regionala utvecklingen har det skapats motsättningar mellan
964 storstadsregioner och landsbygdsregioner, samt mellan norrlandsregioner och regioner i södra Sverige.
965 Regionalpolitiken ska därför drivas för att minska klyftorna. Utvecklingen av regionerna måste ske i
966 samverkan, och inte som idag som en kamp dem emellan. Detta kräver ekonomisk planering som tar
967 hänsyn till allas rätt till arbete, utbildning och social välfärd i landets alla delar.

968 Genom pensionsfonderna ägs redan i dag en betydande del av företagen formellt av de anställda. Detta
969 kapital bör utnyttjas för att motverka spekulation, utveckla näringslivet och stärka de arbetandes
970 ställning, såväl på ett samhälleligt plan som i de enskilda företagen. Samhällsfonder och
971 löntagarfonder ska användas för att stärka de arbetandes makt och det samhälleliga inflytandet över
972 produktion och kreditförsörjning.

973

974 **Det socialistiska samhället och vägarna dit**

975 **Ett socialistiskt samhälle**

976 Den socialistiska samhällsomvandlingen är ett resultat av kapitalismens motsättningar och folkets
977 kamp. Det är i kontrasten mellan samhällets strukturer och människans möjligheter vi ser
978 nödvändigheten av en grundläggande samhällsförändring.

979 Socialismen är förverkligandet av ett ekonomiskt och politiskt demokratiskt system. Det socialistiska
980 målet är människans frigörelse.

981 Det kapitalistiska systemet är inte bara oförmöget att lösa mänsklighetens stora problem; det är självt
982 orsaken till många av dem. Kapitalismens grund är fåtallets ägande av och makt över
983 produktionsmedlen, vilka styrs i eget vinstintresse. Det ekonomiska fåtalsväldet måste ge plats åt de
984 arbetandes demokratiska förvaltning. Införandet av socialismen kräver kapitalismens avskaffande.

985 En socialistisk ekonomi är ett i grunden annorlunda system än dagens. Det socialistiska samhället kan
986 innefatta olika gemensamma ägandeformer som direkt arbetarstyre, kooperativ, kommunalt eller
987 statligt ägande, men även privata företag kan bidra till samhällets utveckling. I samma utsträckning
988 som socialismen förverkligar människans rätt att bestämma över sitt arbete upphävs ägandet av
989 produktionsmedlen överhuvudtaget, såväl det samhälleliga som det privata. Det ersätts av en
990 gemensam förvaltning och utveckling av gemensamma resurser av de arbetandes fria sammanslutning.
991 Den vinst som skapas i de enskilda företagen möjliggörs genom sammanvävt mänskligt arbete i hela
992 ekonomin och ska därför bidra till hela samhällets behov.

993 En demokratiserad ekonomi gör det möjligt att långsiktigt hushålla med naturens resurser.
994 Produktionen kan lättare inriktas på det som är nödvändigt och önskvärt, i stället för det som ger störst
995 och snabbast vinst. Energi- och materialsnål teknik kan utvecklas och tillämpas planmässigt. De krav
996 som ett långsiktigt hållbart samhälle ställer kan göras till styrande för näringslivets och hela
997 ekonomins utveckling.

998 Valet mellan socialism och kapitalism är inte ett val mellan plan och marknad. Varje modern ekonomi
999 behöver såväl planering som marknadsmekanismer. Dagens kapitalistiska ekonomi är kraftigt planerad
1000 och centraliserad. Planeringen sker dock utifrån enskilda kapitalägares behov. I ett socialistiskt
1001 samhälle ersätts kapitalismens odemokratiska styrning av företag, koncerner och karteller med
1002 demokratiskt framarbetade riktlinjer för ekonomins utveckling. Det samhälleliga inflytandet över
1003 investeringar och kreditgivning stärks.

1004

1005 **Vänsterns vägar**

1006 Historiska förutsättningar, framtida möjligheter

1007 Vi formar själva vår historia, men vi gör det inte utifrån förhållande som vi själva väljer. Vilka
1008 samhällsförändringar som i varje ögonblick är möjliga bestäms av en mängd faktorer. Människors
1009 kamp för jämlikhet och frigörelse förs under skiftande förhållanden. Förloppet kan inte förutses eller
1010 dikteras.

1011 Det socialistiska samhället innebär inte historiens slut eller att alla konflikter och missförhållanden
1012 försvinner. Vad det handlar om är att vi människor, genom att bryta de strukturer som sorterar och
1013 förtrycker oss, erövrar möjligheten att utveckla ett solidariskt samhälle.

1014 Mitt i dagens kapitalism växer förutsättningarna för morgondagens socialism. Arbet livet har
1015 utvecklats så att fler arbetare förenar manuellt och intellektuellt arbete. Arbetsprocessen blir allt mer
1016 kollektiv och samhällelig. Ekonomins olika delar blir mer och mer beroende av varandra. Behovet av
1017 att öka de arbetandes kontroll över sitt eget arbete och av en övergripande demokratisk samordning av
1018 ekonomin ökar, men den nödvändiga moderniseringen hindras av de kapitalistiska ägarförhållandena.
1019 Denna motsättning skapar ett utrymme för en utveckling i socialistisk riktning.

1020 Många har försökt konstruera framtida idealsamhällen. Planer för ett samhälle kännetecknat av förnuft
1021 och frihet har dragits upp men har, när de konfronterats med historiska omständigheter som inte tillåtit
1022 deras förverkligande, i stället blivit till fängelseritningar. Sovjetunionen och de länder som följde
1023 samma väg föddes ur kämpande människors drömmar om en bättre värld, men blev till dessa
1024 drömmars motsats. De socialistiska idealen krossades i stater som tog sig socialismens namn. Av detta
1025 har vänstern dragit viktiga lärdomar. Demokratien och friheten måste ständigt försvaras, återerövrats
1026 och utövas. Statsmakten är inget värd om den bara kan överleva genom att förtrampa de mänskliga
1027 rättigheterna.

1028 Socialismen kan inte vara något annat än demokratins och frihetens förverkligande. Socialismen kan
1029 inte planeras och dikteras av partier och politiska ledare. Endast den socialism som bärs upp av
1030 folkflertalets aktiva stöd och som förmår anpassa sig till ständigt nya förhållanden har förutsättningar
1031 att överleva.

1032 Internationellt perspektiv

1033 Vänsterpartiet är ett internationalistiskt parti. Klass- och könsförtrycket är globalt, liksom kampen för
1034 frihet, rättvisa och demokrati. Miljöförstöring och klimatförändringar känner inga gränser.

1035 Vänstern och arbetarrörelsen måste knyta band över nationsgränserna, band som möjliggör ett
1036 ömsesidigt stöd i kampen mot gemensamma fiender, för gemensamma intressen. Detta är innebörden i
1037 den internationella solidariteten.

1038 Klassförtryck och patriarkat, rasism och imperialism föder motstånd. Rörelser organiseras för att ta till
1039 vara intressen och verka för samhällsförändringar: fackliga organisationer, konsumentkooperation,
1040 kvinnorörelse, miljörörelse, rörelser för fred och internationell solidaritet, rörelser mot rasism och
1041 fascism. Nya rörelser som organiseras av nya generationer eller för att lösa nya problem måste få växa
1042 på egna villkor. Mångfald är en tillgång, den gemensamma styrkan växer när meningar bryts och vi
1043 samarbetar med respekt för olikheter. Medvetande och politiska linjer utvecklas i praktiskt arbete
1044 tillsammans med andra. Snäva partiintressen får aldrig sättas i främsta rummet.

1045 Människors kamp för frigörelse, nationellt oberoende och social rättvisa har ofta mötts med ett sådant
1046 övervåld att den väpnade befrielsekampen har blivit oundviklig. Vietnams seger över USA och
1047 störtandet av apartheidregimen i Sydafrika är bara två exempel. Den väpnade kampen ska inte
1048 romantiseras. Den är alltid sista utvägen. Risken är att bruket av våld kommer att fortsätta prägla det
1049 samhälle som ska byggas efter segern. Desto viktigare är den internationella solidariteten. Den kan
1050 bidra till att förutsättningarna för övergång till fredlig, demokratisk masskamp skapas.

1051 I och utanför parlamenten

1052 Sedan grundandet 1917 är Vänsterpartiet en del av den svenska arbetarrörelsen och det partipolitiska
1053 uttrycket för vänstern i Sverige. Partiets uppgift är att organisera människor som vill verka för en
1054 radikal socialistisk och feministisk politik. Genom öppen debatt och demokratiska beslutsformer kan
1055 en mångfald av erfarenheter och perspektiv sammanfogas till en politisk helhet.

1056 Den politiska demokratin är en strategisk framgång för arbetarrörelsen och vänstern. För
1057 Vänsterpartiet är det självklart att ställa upp i val och att inom de ramar som demokratins spelregler
1058 sätter verka för en socialistisk och feministisk politik. I de parlamentariska församlingarna på alla
1059 samhällsnivåer bedriver vi ett konstruktivt arbete, i majoritet när det är möjligt, i opposition när det är
1060 nödvändigt. Det dagspolitiska arbetet är en del av vägen till en genomgripande samhällsförändring.

1061 Den mest radikala vänsterpolitiken är inte nödvändigtvis den som vid varje tidpunkt ställer de mest
1062 långtgående kraven. Det avgörande är att föra en politik som faktiskt förändrar de rådande
1063 maktförhållandena i en demokratisk riktning och därmed lägger grunden till en socialistisk
1064 samhällsomvandling.

1065 Det parlamentariska arbetet får aldrig isoleras från det utomparlamentariska. Det är
1066 styrkeförhållandena i samhället som sätter ramarna för vad som är möjligt att uppnå parlamentariskt.
1067 Utan ett brett folkligt engagemang och människors aktiva deltagande kan ingen vänsterstrategi lyckas.
1068 Därför måste Vänsterpartiet sträva efter att vara en del av och bidra till alla de rörelser som kämpar för
1069 demokrati, människovärde och social rättvisa. Vänsterpartiet verkar för enhet och samverkan mellan
1070 alla demokratiska vänsterkrafter, såväl parlamentariskt som utomparlamentariskt.

1071 Ingen socialistisk samhällsutveckling är tänkbar utan styrkan i en välorganiserad arbetarklass. Den
1072 fackliga rörelsen spelar därför en särskild roll i varje vänsterstrategi eftersom den organiserar
1073 arbetarklassen i dess roll och funktion som kapitalets huvudmotståndare. Inget vänsterparti kan i
1074 längden förbli en politisk kraft av betydelse utan förankring i det fackliga arbetet.

1075 Makt och medvetande

1076 ~~Politik är det möjligas konst men vänstern får aldrig kapitulera inför de existerande maktstrukturerna.~~
1077 ~~Det är inte bara materiella förhållanden som bestämmer ramarna för vårt handlande. De bestäms också~~
1078 ~~av kultur, sedvanor och tankemönster. I sin kamp kan rörelser och partier förflytta samhällets~~
1079 ~~ideologiska balanspunkt. Därmed flyttas gränsen mellan ”omöjligt” och ”möjligt”.~~

1080 Ett klassamhälle som vårt kan i längden inte bestå utan att människor åtminstone passivt accepterar de
1081 rådande maktförhållandena. Detta samförstånd organiseras och återskapas genom ideologi: allmänt
1082 omfattade uppfattningar om vad som är bra och dåligt, normalt och onormalt, sant och falskt. Om
1083 kapitalismen av de flesta uppfattas som det bästa, eller åtminstone det enda möjliga, ekonomiska
1084 systemet, sitter de härskande säkert. Om kvinnors och mäns olika roller uppfattas som ”naturliga” och
1085 inte socialt konstruerade, så lever patriarkatet vidare. Men om allt fler börjar ana att en annan,
1086 förnuftigare och rättvisare värld är möjlig, öppnas nya vägar.

1087 För att kunna förändra samhället måste vi förstå hur det fungerar – och vi kan bara förstå det genom att
1088 försöka förändra det. Teori och praktik förutsätter varandra. För Vänsterpartiet är marxistiska och
1089 feministiska teorier viktiga politiska verktyg som ska användas kritiskt och prövande. Vår förståelse
1090 av samhället utvecklas i ett samspel mellan analys och aktivitet.

1091 Uppfostran, utbildning, lagstiftning och massmedia producerar ständigt ideologi. Det är en kamp om
1092 människors medvetande och värderingar. Ideologiproduktionen är ingen kapitalistisk konspiration utan
1093 sker i ett försvar av olika intressen, såväl medvetet som omedvetet. Ett samhälles dominerande idéer
1094 bestäms av de rådande maktförhållandena, men inte på ett mekaniskt sätt. Människor förändrar sina
1095 idéer, åsikter och värderingar genom att dra slutsatser av sina erfarenheter eller diskutera sociala
1096 förhållanden. Kulturen är en bärande del i alla samhällens ideologiproduktion, men den är också en

1097 arena för kritiskt ifrågasättande och demokratisk kamp. Kulturellt skapande i alla dess former, frigjort
1098 från kommersiell och statlig kontroll, är både ett mål i sig och ett verktyg för att förstå och förändra
1099 samhället. Den socialistiska och feministiska kampen är till stor del en kamp om vårt samhälles
1100 ideologi. Därför måste vänstern skapa ett utrymme där det är vi som beskriver problemen och erbjuder
1101 lösningar. Det borgerliga tankemonopolet kan utmanas genom tidningar, bokförlag, studieförbund,
1102 kulturinsatser, internetsajter, personliga möten och så vidare. Varje viktigt steg framåt i historien har
1103 tagits av människor som vägrat acceptera den dominerande uppfattningen om vad som är möjligt och
1104 tillåtet.

1105

1106 **Strategiska huvudlinjer**

1107 Vänsterpartiet kämpar tillsammans med ungdomsförbundet Ung Vänster, Vänsterns Studentförbund
1108 och andra radikala demokratiska krafter för en grundläggande förändring av samhället. I det dagliga
1109 politiska arbetet vägleds vi av våra socialistiska värderingar och vårt långsiktiga mål, det klasslösa
1110 samhället, där klass- och könsförtrycket upphävs och där varje människas frihet är en förutsättning för
1111 alla människors frihet. Vi knyter an till facklig och internationell kamp för rättvisa. Vår politik skall
1112 vara långsiktig, sammanhängande och konsekvent.

1113 Vänsterpartiets politiska arbete vägleds av partiets program, som anger vilken politik vi vill genomföra
1114 och vilket samhälle vi vill se. Den politiska, sociala och ekonomiska verkligheten förändras ständigt.
1115 Det är inte rimligt eller ens möjligt att föreskriva en handlingslinje för varje ny situation. Det betyder
1116 att nya ställningstaganden och prioriteringar inom ramen för partiets program ständigt måste göras. I
1117 vårt arbete i och utanför parlamenten har vi åtagit oss uppgiften att genomföra de krav som gemensamt
1118 beslutas i partiet och verka i den riktning programmen stakar ut.

1119 Reformerna som varaktigt förändrar styrkeförhållandena i klasskampen, som fördjupar en reell
1120 demokrati och som minskar klyftorna i samhället är inte bara framsteg i sig utan innebär också att vi i
1121 morgon lättare kan uppnå det som är omöjligt i dag. Följande politiska huvudområden och strategiska
1122 huvudlinjer är därför centrala i en radikal vänsterpolitik:

1123

1124 **Fördjupa demokratin och utveckla det folkliga deltagandet!**

1125 Demokratin skall utvidgas till det ekonomiska området och dess förutsättningar skall försvaras. Det
1126 gemensamma och samhällseliga ägandet skall öka och användas för att främja jämlikhet, demokrati,
1127 och ekologiskt hållbar och rättvis regional utveckling. De pensionsfonder staten har inflytande över
1128 skall användas på samma sätt. Särskilt angeläget är att börja återreglera "naturliga monopol" och öka
1129 det samhällseliga ägandet och inflytandet över investeringar, i banksektorn och i andra finansiella
1130 sektorer. Särskilt i tider av finansiell kris kan och bör staten agera tydligare för att uppnå detta mål.
1131 Offentligt kapital skall kunna användas, såväl i en medveten strategi för uppköp av existerande
1132 verksamheter på marknaden, som för riskkapitalförsörjning till nystartad offentlig verksamhet.

1133 Yttrande-, mötes-, organisations- och demonstrationsfrihet skall vara verktyg som är faktiskt
1134 tillgängliga för allt fler människor. Rasistiska värderingar och tendenser skall avslöjas och motverkas.
1135 Grogrunden för rasistiska och fascistiska rörelser skall angripas genom att den generella välfärden
1136 stärks och arbetslösheten bekämpas.

1137

1138 **Demokratisera Europa**

1139 Vänsterpartiet verkar för att demokratisera och vrida EU åt vänster i nära samarbete med den övriga
1140 europeiska vänstern. Alternativa samarbeten till EU och Nato ska stärkas. Sverige ska förbli utanför

1141 Nato, smyganslutningen dit ska avbrytas, alliansfriheten återupprättas och Sverige och EU ska verka
1142 för fredliga relationer mellan EU och Öst och Syd.

1143 Svenskt utträde ur EU kan aktualiseras av den politiska utvecklingen eller om folkligt stöd för utträde
1144 växer. Möjligheterna att lämna EMU ska formaliseras och Europeiska centralbanken ska ges ett
1145 sysselsättningsmål. Sverige ska förbli utanför EMU och motarbeta centraliseringen av den ekonomiska
1146 politiken i EU. Vänsterpartiet ska verka för att Sverige ges ett undantag från Eurosamarbetet.
1147 Överstatlig övervakning av medlemsstaternas budgetprocesser ska avvisas.

1148 EU:s budget bör göras om helt och inriktas på gröna investeringar som ger arbete och minskade
1149 utsläpp av växthusgaser. EU:s dominerande budgetposter, jordbruksstöden och strukturfonderna,
1150 måste radikalt krympas.

1151 I det dagliga arbetet motsätter sig Vänsterpartiet generellt förslag som ökar EU:s makt och försöker
1152 istället föra tillbaka makt till medlemsländerna. På områden där det är möjligt att flytta fram
1153 positionerna för progressiv politik även genom EU direktiv och liknande, så måste en bedömning
1154 göras från fall till fall, om fördelarna med detta överväger riskerna med att ytterligare politikområden
1155 förs till EU-nivå. Eftersom miljöproblem och finansiella flöden inte är möjliga att reglera bara på
1156 nationell nivå kan Vänsterpartiet till exempel vara positivt till bindande miniminivåer på dessa
1157 områden.

1158 Implementeringen av EU direktiv och andra beslut i EU organ måste göras med väsentligt mycket mer
1159 självständiga och transparenta processer i Sverige.

1160 Respekten för löntagarnas rättigheter och nationella avtalssystem ska skrivas in i EU:s fördrag i ett
1161 särskilt socialt protokoll. EU:s utstationeringsdirektiv ska ändras i enlighet med det.

1162 Gränsöverskridande konflikträtt ska införas i EU. Trafficking och prostitution ska bekämpas aktivt och
1163 kvinnors rättigheter ska stärkas på alla plan.

1164 Vänsterpartiet motsätter sig inte en utvidgning av EU med fler länder som uppfyller demokratiska
1165 kriterier. Inga krav på ekonomiska liberaliseringar eller sociala nedskärningar ska ställas på nya
1166 medlemsländer.

1167 Vänsterpartiet verkar för att Sverige och EU ska liera sig med Syd och Öst och driva på för globala
1168 kapitalregleringar som tillgodoser även deras intressen och som lägger makten över kapitalströmmar,
1169 ekonomisk och handelspolitik på regional eller nationell nivå.

1170 Sverige och EU ska verka för rättvisa och radikala globala klimatavtal.

1171 Vänsterpartiet använder EU-medlemskapet till att stärka det konkreta samarbetet med andra
1172 vänsterpartier i Europa. Detta sker med stor vikt lagd vid bibehållen självständighet för vårt parti.

1173

1174 **Stärk arbetarklassens ställning!**

1175 De arbetandes position i förhållande till kapitalägare och administratörer skall förbättras genom
1176 facklig organisation och kamp. Arbetsrätten och strejkrätten skall försvaras och stärkas.
1177 Kollektivavtalsmodellen skall försvaras. Vi behöver stärka förutsättningarna för att teckna och skapa
1178 bra villkor i avtal. Möjligheterna att kunna efterfölja avtalen måste stärkas. Tillsvidareanställningar
1179 skall vara normen på arbetsmarknaden. Det behövs ett starkt lagstöd för att minska
1180 visstidsanställningar och förbättra rätten till heltidsanställning. Det finns uppenbara könsorättvisor
1181 inbyggda i arbetets organisering i dessa avseenden. Att komma tillrätta med sådan otrygghet på
1182 arbetsmarknaden är en avgörande jämställdhetsfråga. Individuell lönesättning skall motverkas. Den
1183 ekonomiska politiken skall gynna full sysselsättning. Riksbanken skall ställas under demokratisk
1184 kontroll och ha full sysselsättning som övergripande mål. Fackföreningsrörelsen skall ha ett avgörande
1185 inflytande över lönebildningen. Normalarbetstiden skall kortas. Sex timmars arbetsdag med bibehållen

1186 lön är målet. Arbetsplatsdemokratin — makten över det egna arbetets utformning och förläggning —
1187 skall stärkas. Den etniska uppdelningen på arbetsmarknaden — det gäller så väl tillgången på arbete
1188 som arbetsvillkoren — måste brytas, och utvecklingen mot ett gästarbetarsystem motverkas. Fackliga
1189 organisationer skall ha goda möjligheter att undersöka och vidta åtgärder mot diskriminerande
1190 utnyttjande av utländsk arbetskraft. Lagen om offentlig upphandling skall avskaffas eller kraftigt
1191 förändras. Att ställa krav på kollektivavtalsvillkor vid upphandling är av särskild betydelse.
1192 Upphandling bör vara en strategisk politisk fråga för de folkvalda.

1193 Lönernas andel av förädlingsvärdet bör öka. Ett högt löneläge ingår i en medveten utvecklingsstrategi,
1194 där ett ökat kunskaps- och förädlingsinnehåll i produktionen uppmuntras.

1195

1196 **Stärk kvinnors ställning!**

1197 En generell välfärd och en utbyggd offentlig sektor är viktiga faktorer för att bryta kvinnors
1198 underordning. För att få bort könssegregeringen på arbetsmarknaden krävs en omfördelning, från män
1199 till kvinnor, av arbetstid, inkomster och makt över besluten om arbetsmarknaden. Det obetalda arbetet
1200 skall delas rättvist. Lönediskriminering och skillnader i arbetsvillkor och anställningsförhållanden på
1201 grund av kön måste upphöra. Föräldraförsäkringen skall individualiseras. Patriarkala ideologier och
1202 sexistiska värderingar skall avslöjas. Deras värsta uttryck sexhandeln skall stoppas och pornografin
1203 bekämpas. Rätten till fri abort måste försvaras. Mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt
1204 samhällsproblem. Den insikten måste präglade samhällslivets olika områden, som utbildningsväsende,
1205 stadsplanering och rättssystem, och leda till konkreta åtgärder.

1206

1207 **Förverkliga en ekologiskt hållbar utveckling!**

1208 Vi måste skapa ett ekologiskt hållbart samhälle där vi bara använder en rättvis del av världens samlade
1209 miljöutrymme och som utgår ifrån kvinnors och mäns olika förutsättningar. Det innebär en
1210 genomgripande omställning av vårt sätt att producera och konsumera. Produktionen ska utgå dels från
1211 att förorenaren betalar, dels försiktighetsprincipen. Långsiktiga och globala miljöhänsyn måste gå före
1212 kortsiktiga vinster. Det gäller i synnerhet energi-, transport-, jordbruks- och handelspolitiken.
1213 Kärnkraften skall avvecklas snarast möjligt. Kväve- och fosforutsläppen till Östersjön och haven
1214 måste minimeras. Fiskerieringen måste bygga på hållbara fiskebestånd. Stat och kommun skall aktivt
1215 satsa på klimatinvesteringar för att minska utsläppen av växthusgaser. För att uppnå en effektiv energi-
1216 och resursförbrukning ska städer och tätorter ha en tät bebyggelse och goda kollektiva transportmedel.
1217 Järnväg och kollektivtrafik skall återregleras och aktivt främjas. Sverige skall uppdatera sina
1218 klimatmål med förhöjd ambitionsnivå.

1219

1220 **Bygg ut välfärden och den offentliga sektorn!**

1221 Ett samhälle med stora sociala klyftor är i längden ohållbart. Det skadar sig självt genom att misstro
1222 och fientlighet mellan människor växer. Därför är det nödvändigt med en stor offentlig sektor som
1223 fungerar enligt principen ”av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov”. Den offentliga
1224 sektorns andel av BNP måste öka i takt med att behoven av vård och annan offentlig service, liksom
1225 tjänsteproduktionens andel av ekonomin överlag, växer. Den skall finansieras genom ett solidariskt
1226 utformat skattesystem. Taxor och avgifter för allmännyttiga tjänster skall hållas så låga som möjligt.
1227 På lång sikt behöver skattenivån fortsätta att höjas, och det offentliga ägandet i ekonomin utvidgas.
1228 Privatiseringar av gemensamma tillgångar och offentliga verksamheter måste avvisas. Gemensamt
1229 ägande underlättar en långsiktig samhällsplanering, vilket är en förutsättning för ett ekologiskt hållbart
1230 samhälle. Pensionsfonderna skall inte bidra till det spekulativa börskapitalet utan användas till trygga,
1231 offentliga investeringar. De allmänna pensionsfonderna måste få rätt att skaffa sig aktiemajoritet också

1232 i de svenska storföretagen. Pensionssystemet måste reformeras kraftigt, bland annat så att den orättvisa
1233 behandlingen av kvinnor upphör. Den bästa försäkringen för goda pensioner är fortgående
1234 investeringar i arbetsutbud och produktivitet. Socialförsäkringarna måste stärkas. Ju fler som har nytta
1235 av ett system, desto fler vill bidra till det. Därför skall ersättningsnivåerna vid sjukdom, arbetslöshet
1236 och så vidare baseras på inkomstbortfallsprincipen. Barnbidraget skall vara lika för alla och vara riktat
1237 till barnet, inte till föräldern. Utjämningsfaktorn i det kommunala utjämningsystemet skall stärkas.
1238 Arvsskatten skall återinföras. Andra medel för att minska de sociala klyftorna är en progressiv
1239 utbildnings- och kulturpolitik och en regionalpolitik som ger likvärdiga möjligheter i hela landet.
1240 Högskolan skall byggas ut såväl vad gäller antalet platser som regionalt. Studiemedlen skall höjas.
1241 Alla har rätt till kunskap och bildning. Vars och ens möjlighet att få en god utbildning ska säkerställas
1242 i en offentligt driven, avgiftsfri och betygfri skola.

1243 En bättre beskrivning av de offentliga finanserna är viktig. Det inbegriper en utvecklad
1244 jämställdhetsanalys som belyser fördelningen av betalt och obetalt arbete, och ett bättre synliggörande
1245 av offentliga investeringar.

1246

1247 **Stärk den internationella solidariteten!**

1248 Den internationella solidariteten är en bärande princip för vänsterns politik. Imperialistiskt förtryck
1249 och ekonomisk utsugning skall bekämpas. Överstatlig byråkrati skall ersättas av globalt samarbete.
1250 Svensk vapenexport måste stoppas och biståndet höjas. I internationella fora skall vi verka för att
1251 tredje världens skulder avskrivs. Sverige skall föra en självständig utrikespolitik till stöd för mänskliga
1252 rättigheter, demokrati och miljö. Folkrätten och principen om nationellt självbestämmande måste
1253 försvaras.

1254

1255 **Bygg bostäder och boendemiljöer för mångfald och jämställdhet!**

1256 De senaste decenniernas nedrustning av den sociala bostadspolitiken har bekräftat att marknaden inte
1257 kan förse alla med en god bostad till överkomlig kostnad. Samhället måste återta initiativet, det
1258 demokratiska inflytandet över och ansvaret för bostadsförsörjningen. Det behövs statligt generellt
1259 finansieringsstöd och byggande, förnyelse och förvaltning utan vinstsyfte. Den selektiva
1260 förmögenhetsöverföringen från gemensamt till privat genom utförsäljning av allmännyttan till
1261 bostadsrätter måste stoppas. Hyresrätten med stärkt boendeinflytande och delaktighet ska främjas och
1262 kooperativa bostadsformer utan vinstsyfte ges möjlighet att utvecklas. Samhällsplanering, byggande
1263 och upprustning ska inriktas på mångsidig användning och behoven hos olika människor. En
1264 långsiktigt hållbar miljö ska skapas genom hushållande med resurser och energisnålt byggande.
1265 Genom en blandning av hustyper, lägenhetsstorlek och upplåtelseformer ska alla miljöer främja
1266 jämställdhet och motverka segregation, slutenhet och kategoriboende. Till detta hör också att
1267 medborgarna har tillgång till gratis offentliga mötesplatser, både utomhus och inomhus, måste vara en
1268 del av bostads- och samhällsbyggandet. Kollektivtrafiken och utbudet av samhällsservice ska utformas
1269 så att bilberoendet minskar. Kollektivtrafiken skall vara fullt ut skattefinansierad och gratis för
1270 brukaren.

1271

1272 **Försvara grundläggande fri- och rättigheter!**

1273 Särskild terroristlagstiftning skall avvisas — våldsbrott skall lagföras inom ordinarie rättsramar.
1274 Principen om att människor skall anses oskyldiga tills motsatsen är bevisad måste lyftas fram som
1275 avgörande för ett fungerande rättsväsende. Politiskt motiverade organisationsförbud avvisas bestämt.
1276 Tortyrförbudet skall vara absolut och Sverige under inga omständigheter medverka till att människor
1277 riskerar att avvisas till tortyr eller annan omänsklig behandling. Alla människor har rätt till en bred

1278 privat sfär som skyddas på praktisk och principiell grund. Växande övervakning och registrering skall
1279 motverkas. Utgångspunkten vid krav på nya register eller övervakningsmöjligheter måste vara att
1280 informationen riskerar att användas på ett felaktigt sätt. Onödiga eller föråldrade register bör upplösas
1281 och de registrerade underrättas. Det ska finnas ett effektivt, oberoende system för att kontrollera polis
1282 och militär, det vill säga de yrkesgrupper som har rätt att utöva våld.

1283

1284 **Strategiska huvudlinjer**

1285 *Vänsterpartiet kämpar tillsammans med Ung Vänster och Vänsterns studentförbund för långsiktiga*
1286 *mål som innebär stora och djupa grundläggande samhällsförändringar i Sverige och i hela världen.*
1287 *Det kräver aktiv handling på många nivåer i en värld där materiella förutsättningar och*
1288 *maktförhållanden ständigt förändras. Vi måste för att lyckas göra strategiska överväganden och val*
1289 *som inbegriper prioriteringar, angreppssätt, motståndare och bundsförvanter.*

1290

1291 *Framgång i strategisk mening betyder konkreta förändringar som gör livet rikare och friare för fler,*
1292 *här och nu, samtidigt som grundläggande maktförhållanden synliggörs och angrips. Vänsterpartiet*
1293 *ska i handling visa att det främst är ett förändrande parti, inte ett förvaltande.*

1294

1295 *Reformer som varaktigt förändrar styrkeförhållandena i kampen för ett jämlikt samhälle som innebär*
1296 *ett verkligt folkstyre, som fördjupar och utvidgar demokratin på marknadens bekostnad och som*
1297 *minskar klyftorna i samhället är inte bara framsteg i sig, utan innebär också att vi i morgon lättare*
1298 *kan uppnå det som är omöjligt idag.*

1299

1300 *Strategiskt viktiga reformer kan handla om märkbara och relevanta ändringar i materiella*
1301 *förhållanden, men också av förändringar i kultur, sedvanor, normer och tankemönster. Kampen för*
1302 *materiella och ideologiska förändringar går hand i hand och förutsätter varandra. En avgörande*
1303 *strategisk uppgift för Vänsterpartiet är att förskjuta samhällets ideologiska balanspunkt, och därmed*
1304 *flytta gränsen mellan vad som anses vara möjligt respektive omöjligt att förändra. Det förutsätter en*
1305 *ökad hegemonisk kamp där framtiden ses som en möjlighet för ökad rättvisa och solidaritet. Vi kan*
1306 *hämta inspiration från historien och från kamper på andra platser, men det är genom att kämpa för*
1307 *morgondagen här och nu som vi kan bygga en social rörelse för ett bättre samhälle imorgon.*
1308 *Det finns gott om samhällsproblem som människor inte omedelbart kopplar till bestämda*
1309 *samhällsstrukturer och därmed inte heller politiska handlingsalternativ. Men Vänsterpartiets roll kan*
1310 *inte begränsas sig till att upplysa om bakomliggande orsaker, utan måste i första hand vara att utifrån*
1311 *en samhällsanalys föreslå och mobilisera för konkreta förändringar.*

1312

1313 *Denna syn på strategi innebär även att förändringar kan drivas fram på olika nivåer och arenor.*
1314 *Många viktiga beslut fattas i riksdagen, men politiska beslut i kommuner, landsting och regioner kan*
1315 *vara väl så viktiga i strategiskt hänseende.*

1316

1317 *Folkliga rörelser utanför parlamenten är dock avgörande för att progressiva parlamentariska beslut*
1318 *ska vara möjliga. Samtidigt har opinionsbildning och organisering ett strategiskt egenvärde.*
1319 *Aktivt deltagande i folkliga rörelser ger kunskaper om organisering och medvetenhet om att*
1320 *demokratin skulle kunna utvecklas. På så sätt är dessa både testapparater och potentiella förebilder*
1321 *för demokratiska samhällsförändringar.*

1322

1323 *Den socialistiska och feministiska kampen kan inte underordnas ett partis intressen, men*
1324 *Vänsterpartiet har en särskild roll och avgörande betydelse för att den kampen ska vara framgångsrik*
1325 *i Sverige. Våra allierade finns inom fackföreningsrörelsen, den feministiska rörelsen, andra*
1326 *folkrörelser och bland progressiva krafter som ifrågasätter den rådande ordningen.*

1327

1328

1329 **Solidaritet och sammanhållning**

1330 *Vänsterpartiet ska vara ett parti som kanaliserar breda löntagarintressen. Det förutsätter att vi också*
1331 *förhåller oss strategiskt till vilka grupper vi organiserar. Vänsterpartiet behöver starkare band till*
1332 *fackföreningsrörelsen och partiet behöver organisera fler inom LO-kollektivet på alla nivåer i partiet.*
1333 *Arbetarklassen har aldrig varit enhetlig och dess olika skikt, liksom relationen mellan dem, förändras*
1334 *i takt med att samhället utvecklas. I den moderna svenska kapitalismen har skillnader i villkor och*
1335 *levnadsförhållanden ökat också inom arbetarklassen. En växande del av den har anställningsvillkor*
1336 *där man kontinuerligt befinner sig i gränslandet mellan att vara inne på arbetsmarknaden och stå*
1337 *utanför. En annan grupp fastnar i långtidsarbetslöshet och kommer allt längre bort från*
1338 *arbetsmarknaden. Mellan olika branscher är skillnader i löner och arbetsvillkor stora. Denna*
1339 *uppdelning och fragmentisering av breda löntagargrupper, som i viktiga avseenden har gemensamma*
1340 *intressen, försvårar en solidarisk organisering.*

1341
1342 *Utvecklingen måste mötas med reformer som underlättar organisering och som därmed kan förskjuta*
1343 *maktbalansen i samhället. Förverkligandet av full sysselsättning, en solidarisk lönepolitik och trygga*
1344 *anställningsvillkor är centrala inslag i en strategi för att stärka arbetarklassens positioner.*

1345
1346 *Det svenska klassamhället är hårt strukturerat av en könsmässig arbetsdelning som innebär att*
1347 *kvinnor generellt har sämre arbetsvillkor och lön. Att stärka sammanhållningen inom arbetarklassen*
1348 *och löntagarkollektivet mer generellt förutsätter en ökande solidaritet. Arbetet mot den könsmässiga*
1349 *arbetsdelningen och skiktningen kräver både feministisk kamp riktad mot patriarkala strukturer och*
1350 *en insikt om värdet av sammanhållning och solidaritet inom hela löntagarkollektivet.*

1351
1352 *Nedmonteringen av den generella välfärden och urholkningen av socialförsäkringarna har slagit in*
1353 *kilar mellan tjänstemän och arbetare. Progressiva samhällsförändringar förutsätter att breda lager av*
1354 *tjänstemannakollektivet solidariserar sig med arbetarklassen istället för med överheten. Detta kan*
1355 *uppnås genom mobilisering för politiska reformer som knyter samman intressen, till exempel sådana*
1356 *som slår vakt om och stärker den generella välfärdsmodellen.*

1357
1358 *Det svenska klassamhället håller på att etnifieras. Ett tydligt exempel är hur arbetsmarknaden ser ut –*
1359 *personer med utländsk bakgrund har högre arbetslöshet, otryggare anställningsförhållanden och*
1360 *generellt lägre löner. Denna ordning både avspeglar och reproducerar strukturell rasism, och skapar*
1361 *en grupp inom löntagarkollektivet som kan exploateras hårdare. Arbetet mot det etnifierade*
1362 *klassamhället kräver både antirasistisk kamp riktad mot den strukturella rasism och en insikt om*
1363 *värdet av sammanhållning och solidaritet inom hela löntagarkollektivet.*

1364

1365 **Ett fritt och blomstrande samhällsliv på en levande planet**

1366 *En avgörande strategisk utmaning är att hantera de dramatiska resurskriser och klimatförändringar*
1367 *som redan är igång och som riskerar att accelerera. Det krävs en omfattande omläggning av det*
1368 *ekonomiska systemet för att hantera och motarbeta effekterna. Resurs- och klimatproblemen kan bara*
1369 *lösas på ett samhälleligt plan – genom investeringar, regleringar och skapandet av nya gemenskaper,*
1370 *från lokal till global nivå.*

1371
1372 *Detta kräver att samarbetet mellan arbetarrörelsens partier, fackföreningarna och miljörörelsen*
1373 *stärks på såväl nationell som internationell nivå i syfte att stärka opinionen, mobilisera rörelse och*
1374 *säkra långsiktiga förändringar. Industrin måste ställas om och historien visar att det kan verkställas*
1375 *på kort tid, om det finns en politisk vilja. Den samlade kompetensen inom miljö- och*
1376 *fackföreningsrörelsen skulle kunna möjliggöra en grön klimatomställning av produktionen och*
1377 *samtidigt bidra till en demokratisering av företagen.*

1378
1379 *Denna nödvändiga samhällsomvandling kan inte vara en separat fråga. Den ekologiska omställningen*
1380 *måste förenas med en politik för nya arbetstillfällen och bättre välfärd. Sambanden är tydliga mellan*
1381 *å ena sidan koldioxidutsläpp och bruk av icke-förnybara resurser, och å andra sidan klass och kön.*

1382 *En effektiv omställning måste därför gå hand i hand med en radikal jämlikhetspolitik. Att öka flertalets*
1383 *välfärd samtidigt som uttaget av icke-förnybara uttaget från jorden begränsas, kräver en*
1384 *omfördelning från privatägd produktion och de välbeställdas överkonsumtion till gemensamma*
1385 *lösningar – inte i en fjärran framtid, utan här och nu. Det är varken rimligt eller framgångsrikt att*
1386 *försöka lösa klimatproblemen genom att människor förväntas ge upp privat konsumtion inom ramen*
1387 *för dagens system. Vi måste på samhällelig nivå se till att varor och tjänster produceras och fördelas*
1388 *på ett annat sätt än under dagens profitdrivna logik.*

1389
1390 *Det handlar om att utgå från behoven av att äta näringsrikt och gott, ha en god och trygg inkomst, ett*
1391 *bra boende, kunna delta i samhällslivet, resa, umgås och utvecklas. Dessa behov ska tillgodoses i*
1392 *samhällelig gemenskap, på ett sätt som planeten tål. Om detta ska kunna uppnås är det uppenbart att*
1393 *utgångspunkten måste vara en annan än den auktoritära myten om "den fria marknaden". Att hålla*
1394 *fast vid dagens ekonomiska dogmer innebär att acceptera återkommande kriser och ekonomiska*
1395 *sammanbrott som är oförenlig med ekologisk och social hållbarhet.*

1396
1397 *Koldioxidutsläppen är störst inom transport- och energisektorn. Därför är det också där som*
1398 *omställningen kan ha störst effekt. Genom investeringar i kollektivtrafik, alternativa bränslen och*
1399 *förbättrade förutsättningar för godstransporter på järnväg kan utsläppen minska och människors*
1400 *levnadsvillkor förbättras. Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig både fysiskt och ekonomiskt. För att*
1401 *minska energisektorns utsläpp krävs det omfattande investeringar i energieffektivisering och*
1402 *satsningar på förnyelsebar energi.*

1403
1404 *Offentlig upphandling är ett viktigt verktyg för omställningen. Statens, kommunernas, landstingens*
1405 *och regionernas inköp av varor och tjänster ska premiera effektiv energianvändning och hållbara*
1406 *lösningar. Miljöarbetet ska ta hänsyn till landsbygdens behov. De marknadsfundamentalistiska*
1407 *konkurrens- och frihandelsregler som försvårar detta måste utmanas och avskaffas.*

1408
1409 *Det finns idag en bred rörelse för klimatomställning och en allt större insikt om dess nödvändighet.*
1410 *Vänsterpartiets uppgift som en del i denna rörelse är just att kombinera en politik för omställning med*
1411 *en socialistisk och feministisk politik som utjämnar klyftor och förbättrar levnadsvillkoren för*
1412 *arbetarklassen. Genom att visa hur vår socialistiska omställningspolitik också innebär förbättrade*
1413 *levnadsvillkor kan vi bidra till att skapa den folkligt förankrade rörelse för omställning och*
1414 *omfördelning som behövs för att nödvändiga förändringar ska bli verklighet. Även om allt fler inser*
1415 *att en omställning är nödvändig, kommer de viktiga stegen mot ett hållbart samhälle inte att tas med*
1416 *mindre än att det finns ett starkt folkligt engagemang och tryck från breda folkrörelser.*

1417

1418 **Vidgade klyftor och finansiell maktkoncentration**

1419 *Under nyliberalismen har inkomstklyftorna vidgats, förmögenheter koncentrerats i färre händer och*
1420 *folkligt inflytande har kringkurits till förmån för privata vinstintressen. Staten har spelat en*
1421 *avgörande roll för att skapa marknader på områden som tidigare i någon mån fredats från*
1422 *kapitalistisk logik. Det har inneburit resursöverföringar från det allmänna och löntagarna till*
1423 *privatägda bolag och enskilda kapitalister. Finansmarknadernas explosiva tillväxt har också spelat en*
1424 *viktig roll i denna process. Bakgrunden finns bland annat i avregleringar, hårdare exploatering och*
1425 *en ständig jakt på mer lönsamma investeringar. Genom finansmarknaderna får kapitalet en möjlighet*
1426 *att omvandla alla former av värden till pengar, och flytta resurser mellan olika sfärer i*
1427 *samhällsekonomin.*

1428
1429 *Ökningen av de finansiella investeringarna har skett på bekostnad av samhällsnyttiga och produktiva*
1430 *investeringar. Konsekvenserna av den finansiella tillväxten har kommit att bli ett kraftigt ökat antal*
1431 *finansiella kriser.*

1432
1433 *Finanskapitalets makt måste brytas genom regleringar och ökad demokratisk kontroll. Vänsterpartiet*
1434 *vill se en lag om bankdelning. Det innebär att bankernas finansiella spekulation skiljs från ordinarie*

1435 in- och utlåning till privatpersoner och företag. Vi vill beskatta finanssektorn hårdare och använda
1436 medel i pensionsfonder till produktiva investeringar istället för finansiell spekulation. Därutöver
1437 behövs ett ökat statligt ägande inom bankväsendet. De garantier som staten ger till privata banker har
1438 marknadsvärden i miljardklassen. De ska kompenseras genom bland annat beskattning.
1439 Vidgade inkomst- och förmögenhetsklyftor är en av nyliberalismens destruktiva effekter och ett
1440 betydande hinder för progressiv samhällsförändring. Under de senaste årtiondena har de som tjänar
1441 allra bäst kunnat lägga under sig en växande del av de totala inkomsterna. För att motverka denna
1442 utveckling krävs bland annat en skattereform som innebär en ökad beskattning av kapital och högre
1443 skatt på de högsta inkomsterna.

1444

1445 **Makten över arbetsmarknaden och arbetslivet**

1446 Arbetsmarknad och arbetsliv är centrala arenor i en socialistisk, feministisk och antirasistisk strategi.
1447 Rikedomar och välstånd skapas genom människors arbete. Arbetet ger möjlighet till delaktighet i
1448 samhällslivet, såväl individuellt som kollektivt. Egen försörjning är grunden för personlig frigörelse
1449 och självständighet. I lönearbetet tar sig maktförhållanden kopplat till klassamhälle sina tydligaste
1450 uttryck och dessa reproduceras senare i samhället i stort.

1451

1452 Ur ett feministiskt perspektiv är det viktigt att se hur lönearbete och hemarbete skiljs åt men ändå
1453 samverkar. Att kvinnor till exempel i högre utsträckning än män arbetar deltid är både en konsekvens
1454 av att kvinnors arbete värderas lägre, men också ett resultat av andra patriarkala strukturer.

1455 Vänsterpartiet tillhör arbetarrörelsens politiska gren. Därför är fackföreningsrörelsen en naturlig
1456 allierad för oss. Vi försvarar den svenska modellen på arbetsmarknaden eftersom den har bidragit till
1457 bättre villkor och till ökad facklig organisering. Tillbakapressandet av fackföreningsrörelsen och
1458 löntagarkollektivet måste vändas till en starkare ställning för fackföreningsrörelsen och en höjd
1459 organisationsgrad. Vänsterpartiet agerar politiskt för att genomföra reformer som stärker
1460 fackföreningsrörelsen och underlättar organisering.

1461

1462 Arbete åt alla är den viktigaste maktfrågan på arbetsmarknaden idag. Under de senaste årtiondena
1463 har massarbetslösheten gjorts permanent, något som har förskjutit maktförhållandena till
1464 arbetsgivarnas fördel. För att bryta massarbetslösheten krävs en omläggning av den ekonomiska
1465 politiken. Den nyliberala normpolitiken har bidragit till att hålla tillbaka nödvändiga investeringar
1466 och därmed har arbetslösheten ökat. Vänsterpartiet vill att full sysselsättning ska vara det
1467 övergripande målet för såväl finans- som penningpolitik.

1468

1469 Frågan om full sysselsättning hänger nära samman med frågan om vad vi ska leva på i framtiden.
1470 Sverige är ett land med goda förutsättningar för industriproduktion. Vi har en väl utbildad arbetskraft
1471 och goda tillgångar av fossilfri energi och viktiga råvaror. Nya produkter, innovationer och
1472 tillväxtområden har ofta vuxit fram i samverkan mellan det offentliga och kommersiella företag.

1473 Många gånger har icke-kommersialism varit en förutsättning för att nya produkter ska kunna tas
1474 fram. Industrin har idag en avgörande betydelse för den svenska ekonomin, och så kommer det med
1475 stor sannolikhet se ut också i framtiden. För att Sverige ska utvecklas som industriland krävs en mer
1476 aktiv statlig industripolitik. Det kan till exempel handla om att utveckla nya branscher kring
1477 miljöteknik, genomföra för industriell utveckling nödvändiga investeringar i infrastruktur eller att
1478 säkerställa tillgång till behövd kompetens.

1479

1480 Den höga arbetslösheten har inneburit att arbetsgivarnas makt ökat och att anställningarna blivit allt
1481 otryggare. Arbetsgivarnas strävan att utnyttja personalstyrkan maximalt med en allt snabbare
1482 anpassning av arbetstiden till mängden arbetsuppgifter har lett till allt fler korta anställningar som i
1483 praktiken helt saknar anställningstrygghet. Användandet av olika former av outsourcing har ökat,
1484 vilket ytterligare minskat anställningstryggheten. Arbetsgivare friskriver sig från ansvar genom kedjor
1485 av kontrakt med underleverantörer.

1486

1487 *De otrygga anställningsvillkoren är kopplade till klass, kön, etnicitet, funktionsvariation och ålder.*
1488 *Det gäller också den fysiska och psykiska arbetsmiljön. Bland grupper med svag ställning är*
1489 *otryggheten som störst. Denna utveckling på arbetsmarknaden påverkar sociala relationer och*
1490 *maktförhållandet i hela samhället. Den som går långa perioder utan fast anställning får också en*
1491 *svagare anknytning till socialförsäkringssystemen och en längre väg till facklig organisering.*
1492 *Det ligger ett stort värde i att framgångar i klasskampen garanteras i avtal i stället för i lag. Det gör*
1493 *segrarna mer beständiga, då skiftande politiska majoriteter inte kan leda till försämrade villkor. Om*
1494 *medlemmarna har ett reellt inflytande över avtalskraven och de överenskommelser som sluts, så*
1495 *stärker avtalen de fackliga organisationernas legitimitet. Det gör det lättare att upprätthålla en hög*
1496 *anslutningsgrad, vilket i sin tur stärker facket och de arbetandes ställning. Det blir svårare för*
1497 *arbetsgivarna att ta tillbaka det de förlorat.*
1498
1499 *Vänsterpartiet stödjer fackliga initiativ och facklig kamp för att förbättra arbetsvillkoren. Det skapar*
1500 *bättre möjligheter att driva igenom lagändringar som stärker arbetsrätten. Arbetsrättslagstiftningen*
1501 *ersätter inte kollektivavtalen. Dess uppgift är att garantera rätten och möjligheten att sluta*
1502 *kollektivavtal.*
1503
1504 *Arbetsrättslagstiftningen ger de arbetande möjlighet att tillkämpa sig inflytande och rättigheter som*
1505 *arbetsgivarna aldrig skulle ha gett frivilligt. Vänsterpartiet arbetar för en förstärkt arbetsrätt som*
1506 *innebär tryggare anställningar, högre krav på arbetsmiljön och en starkare ställning för*
1507 *kollektivavtalen.*
1508
1509 *Det är mycket viktigt att stänga kryphålen för långvariga osäkra anställningar.*
1510 *Tillsvidareanställningen som faktisk norm på arbetsmarknaden måste återupprättas. Även*
1511 *arbetsgivares möjlighet att med hjälp av bemanningsföretag kringgå lagar och avtal, och därmed*
1512 *försvaga arbetarkollektivet, måste begränsas med den arbetsrättsliga lagstiftningens hjälp. Lagen ska*
1513 *stärka fackens inflytande över arbetsmiljön.*
1514
1515 *Den offentliga upphandlingen omfattar mycket stora ekonomiska värden. Den måste användas*
1516 *strategiskt av upphandlare på olika nivåer för att garantera och stärka arbetsrätt och arbetsvillkor.*
1517 *Det är av stor betydelse att ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling.*
1518
1519 *Genom EU-medlemskap och lagstiftning om arbetskraftsinvandring har situationen för en ökande*
1520 *andel migranter försvagats. De är beroende av arbetsköparnas vilja för att befinna sig i Sverige och*
1521 *har för svårt att fackligt organisera sig och tillgodogöra sig de villkor som finns genom kollektivavtal*
1522 *och lagstiftning. Systematiskt stöd för ofritt arbete genom lagstiftning ska upphöra och migranternas*
1523 *uppehållstillstånd ska aldrig generellt kopplas till arbetsköparnas nycker.*
1524
1525 *Arbetsdagens längd och arbetstidens förläggning har alltid varit stridsfrågor på arbetsmarknaden.*
1526 *Arbetstiden har inte förkortats i samma takt som produktiviteten har ökat. Istället har arbetsgivarna*
1527 *tillskansat sig en större del av värdet av produktionen. Vinstandelen har ökat kraftigt de senaste trettio*
1528 *åren. Med en kortare arbetsdag kan en större del av förädlingsvärdet tillfalla de arbetande och tiden*
1529 *till fritid, hemarbete och vila ökar.*
1530
1531 *Vänsterpartiet har länge drivit frågan om en generell arbetstidsförkortning med bibehållen lön. Ett*
1532 *delmål är att normalarbetstiden ska kortas till sex timmar. Ett strategiskt verktyg för att komma framåt*
1533 *i frågan är att i de kommuner och landsting där vi ingår i majoriteter arbeta för att få till stånd fler*
1534 *konkreta försök med arbetstidsförkortningar, som sedan kan tjäna som goda exempel.*
1535 *Massarbetslöshet och en pressad situation för arbetarkollektiven försvårar kampen för att förbättra*
1536 *arbetets innehåll. Men detta är likafullt en strategiskt viktig kamp att ta för arbetarrörelsen och*
1537 *vänstern idag. Det handlar om att organisera arbetslivet så att man exempelvis mönstrar ut eller delar*
1538 *på monotona arbetsuppgifter, att stärka anställdas rätt till lärande, kompetensutveckling och*
1539 *inflytande över arbetsorganisationen och att arbetsplatsen ger goda möjligheter till återhämtning och*
1540 *arbetsgemenskap. Därför är Vänsterpartiet motståndare till höjning av den obligatoriska*
1541 *pensionsåldern.*

1542 *Lönernas andel av förädlingsvärdet måste öka. Ett högt löneläge ingår i en medveten*
1543 *utvecklingsstrategi där ett ökat kunskaps- och förädlingsinnehåll i produktionen uppmuntras.*
1544 *Samordning och samverkan inom fackföreningsrörelsen i sin helhet är därför en strategiskt viktig*
1545 *fråga.*

1546

1547 **Feministisk kamp för jämställdhet i löner och arbetsvillkor**

1548 *Den svenska arbetsmarknaden är könssegregerad. Löner och arbetsvillkor i kvinnodominerade yrken*
1549 *är sämre än i mansdominerade. Förändringar som bryter undervärderingen av kvinnors arbete är*
1550 *centrala delar i en feministisk politik och måste åstadkommas genom såväl direkta reformer som*
1551 *strukturella förändringar.*

1552

1553 *Medan löneklyftan mellan män och kvinnor mycket långsamt har minskat de senaste decennierna har*
1554 *skillnaderna i inkomster istället ökat till följd av försämringar av arbetslöshetsförsäkringen och*
1555 *sjukförsäkringen och skattesänkningar riktade till höginkomsttagare – som oftast är män.*

1556 *Att sluta inkomstklyftan mellan kvinnor och män kräver såväl en strategi för att sluta löneklyftan och*
1557 *en förstärkning av arbetslöshets- och socialförsäkringarna som rättvisare fördelning av avlönat och*
1558 *avlönat arbete.*

1559

1560 *Löneklyftan har flera orsaker. Ren lönediskriminering förekommer, men utgör endast en mindre del.*
1561 *Huvudorsaken till löneklyftan är att arbetslivet är starkt könssegregerat och att de branscher och*
1562 *yrken som domineras av kvinnor ofta är inriktade på arbete med människor, vilket försvårar fackliga*
1563 *stridsåtgärder. Kvinnor har historiskt sett haft en längre väg att gå för att tillskans sig sina*
1564 *rättigheter och det har dessutom försvårats av att de har tagit huvudansvaret för det obetalda*
1565 *hemarbetet. Män innehar också oftare de positioner i arbetslivet som avlönas bättre, med*
1566 *motiveringen att dessa anses innebära mer ansvar. Inkomstskillnaden beror även på att fler kvinnor*
1567 *än män arbetar deltid, antingen på grund av att arbetsgivaren nekar möjlighet till heltidstjänst, eller*
1568 *till följd av en pressad arbetssituation i kombination med stort ansvar för hem och familj. Strategiskt*
1569 *viktiga reformer för att öka jämställdheten både i familjelivet och på arbetsmarknaden är en*
1570 *individualiserad föräldraförsäkring och en starkt lagfäst rätt till heltid, med möjlighet till avtalad*
1571 *deltid. Krav ska ställas på arbetsgivarna att genomföra årliga lönekartläggningar vilka kan bidra till*
1572 *att uppmärksamma diskriminering.*

1573

1574 *För att komma tillrätta med den strukturella undervärderingen av kvinnors arbete, måste lönerna i de*
1575 *kvinnodominerade branscherna framöver kunna öka snabbare än i de mansdominerade. Idag hindras*
1576 *detta av hur man i avtalsförhandlingarna tolkar betydelsen av att den konkurrensutsatta industrin ska*
1577 *vara ”normerande” och Medlingsinstitutets agerande förstärker problemet. Det fackliga arbetet för*
1578 *att bryta patriarkala strukturer är därför av avgörande vikt. Medlingsinstitutet måste få nya riktlinjer,*
1579 *som förtydligar dess uppdrag att verka för jämställda löner.*

1580

1581 *Lönerna på svensk arbetsmarknad sätts i avtalsförhandlingar mellan parterna, och det är en ordning*
1582 *vi värnar. Partsmodellen innebär att kampen för jämställda löner i stor utsträckning avgörs av*
1583 *kvinnors fackliga organisering och fackens styrka. Att underlätta facklig organisering, bland annat*
1584 *genom att göra fackavgiften avdragsgill, förbättra a-kassan och motverka osäkra anställningar,*
1585 *lägger grunden för kommande framsteg i arbetet för jämställda löner. Inom överskådlig tid kommer*
1586 *lönearbetet inom välfärdstjänsterna att vara kvinnodominerat. Idag betalas i praktiken en del av dessa*
1587 *tjänster genom underlönesättning av kvinnor. Det krävs en omfördelning från privat till gemensam*
1588 *konsumtion genom ett större skatteuttag för att skapa utrymme för rimligare löner i dessa sektorer.*
1589 *När Vänsterpartiet ingår i styrande majoriteter i kommuner, landsting och regioner verkar vi för*
1590 *bättre arbetsvillkor för de kommun- och landstingsanställda. Avskaffande av delade turer, fasta*
1591 *anställningar på heltid som norm och en hög bemanningsnivå inom välfärdsyrkena är sådant som ska*
1592 *präglade kommuner och landsting där Vänsterpartiet är med och styr.*

1593

1594 **Stärk den generella välfärden**

1595 *Den svenska välfärdsstaten har inneburit en högre grad av jämlikhet, bättre livsvillkor för folkflertalet*
1596 *och viktiga feministiska landvinningar. Under de senaste decenniernas privatiseringar och*
1597 *omfördelning från offentlig till privat konsumtion har den generella välfärden utmanats och*
1598 *attackerats. Kvaliteten har urholkats och välfärdssystemen utjämnar inte längre klasskillnader och*
1599 *orättvisor på samma sätt som tidigare. Kampen för att stärka den generella välfärden fyller en viktig*
1600 *funktion i en socialistisk och feministisk strategi.*

1601
1602 *Tjänsteproduktionens andel av ekonomin växer. I takt med att produktionen av industrivaror*
1603 *automatiseras blir arbetsintensiva verksamheter som vård, omsorg och utbildning relativt sett dyrare*
1604 *att producera. För att dessa tjänster fortsättningsvis ska vara en del av en generell välfärd som*
1605 *omfattar alla medborgare, måste samhällets gemensamma resurser också användas för vårt*
1606 *gemensamma bästa.*

1607
1608 *Finansieringen av den offentliga sektorn innebär alltid en begränsning av det privata*
1609 *konsumtionsutrymmet. Motsättningen består även om kapitalets makt begränsas. Full sysselsättning*
1610 *och tillväxt bidrar till att denna motsättning lättare kan hanteras. Tjänsteproduktionen organiseras*
1611 *mer effektivt i offentlig regi om målsättningen är en jämlik fördelning av tillgång till kvalificerad*
1612 *samhällsservice. Den ska styras och utvecklas demokratiskt med utgångspunkten att människorna är*
1613 *medborgare i ett samhälle och brukare av välfärdstjänster – inte kunder på en marknad.*
1614 *Vänsterpartiet menar att den offentliga sektorns andel av ekonomin måste få växa. Välfärden behöver*
1615 *mer resurser för att kunna fylla den roll som vi vill att den ska spela. Så länge det privata ägandet*
1616 *dominerar i produktionssfären, är det genom en gradvis ökad beskattning som detta kan*
1617 *åstadkommas. Vi vill att välfärden avkommersialiseras, att det är människors behov och inte privata*
1618 *företags vinstintressen som ska stå i centrum. Det är av strategiskt stor betydelse att dräneringen av*
1619 *skattemedel till privata intressen inom välfärden stoppas.*

1620
1621 *Socialförsäkringarna ska vara individuella och ge människor en inkomstrelaterad ersättning vid*
1622 *sjukdom, arbetslöshet, föräldraledighet, funktionsnedsättning och liknande, med en angiven lägsta*
1623 *nivå.*

1624
1625 *Genom att finansieringen och inkomstutjämnningen sker via ett progressivt skattesystem och inte*
1626 *individuella avgifter eller efter behovsprövning, betonas individernas rättigheter.*
1627 *Inkomstbortfallsprincipen innebär att nästan alla, inte bara de fattigaste, omfattas och gynnas av*
1628 *systemet. Därmed skapas en solidaritet även hos samhällets mellanskikt. Ett generellt välfärdssystem*
1629 *baserat på tillit till medborgarna ger en effektiv administration samt stor överblick och insyn. Det*
1630 *bidrar också i stor utsträckning till att frigöra medborgarna från de rikas välvilja och välgörenhet. Att*
1631 *stärka framför allt arbetslöshets- och sjukförsäkringarna, så att fler kan omfattas och fler får ut mer*
1632 *av sin tidigare inkomst, är därmed viktiga strategiska frågor för Vänsterpartiet.*

1633
1634 *En generell välfärd betyder samtidigt att alla kommuner och landsting ska ha likvärdiga*
1635 *förutsättningar att erbjuda sina medborgare bra skola, vård, omsorg och service, som t.ex.*
1636 *räddningstjänst. Skattepolitiken ska gynna hela landet. Utjämningsgraden i kommunala*
1637 *skatteutjämnningssystemet bör höjas så att systemet når de regionalpolitiska målsättningarna fullt ut.*
1638 *Det ska vara möjligt att ge riktade statliga stöd utanför utjämnningssystemet, t.ex. till*
1639 *utflyttningskommuner, landsbygd och storstäders miljonprogramsområden.*

1640

1641 **Fördjupad demokrati**

1642 *Vänsterpartiet försvarar de demokratiska landvinningar som bland andra arbetarrörelsen har kunnat*
1643 *tillkämpa sig i vårt land. En socialistisk och feministisk strategi för framtiden måste också innebära en*
1644 *fördjupad demokratisering av det svenska samhället. En sådan måste både öka människors inflytande*
1645 *över den egna livssituationen och skapa större möjligheter för folkligt inflytande över*
1646 *samhällsutvecklingen.*

1647 *Den offentliga sektorn fyller en nyckelfunktion för en sådan demokratisering. Idag fungerar det vi*
1648 *äger gemensamt i allt för hög utsträckning på samma sätt som den privata sektorn.*
1649 *Marknadsinspirerade styrmodeller och kommersiell logik har under marknadsliberalismen gjort*
1650 *insteg också i det offentliga. Vi vill demokratisera den offentliga sektorn genom att öka inflytandet för*
1651 *anställda och brukare. Genom att ersätta hierarkiska relationer och detaljstyrning med tilltro till de*
1652 *som arbetar i välfärden kan verksamheten utvecklas och förbättras. Att ta fram konkreta planer för att*
1653 *förbättra villkoren och öka inflytandet är en viktig politisk uppgift på alla nivåer.*
1654
1655 *Samtidigt måste det gemensamma ägandet både försvaras och utvidgas. Det gemensamma ägandet*
1656 *ökar det demokratiska inflytandet och innebär att viktiga delar av ekonomin undandras från den*
1657 *kapitalistiska logiken. Samhällets infrastruktur i bred bemärkelse, till exempel järnväg,*
1658 *energiförsörjning, bankväsende och välfärd, ska ägas och drivas i offentlig regi.*
1659
1660 *Redan idag äger vi gemensamt genom pensionsfonderna en betydande del av det svenska näringslivet.*
1661 *Det ägandet måste utövas mer aktivt. Vänsterpartiet vill att AP-fondernas kapital i högre utsträckning*
1662 *används till produktiva och samhällsnyttiga investeringar. Statligt ägda bolag ska utgöra viktiga*
1663 *verktyg för att uppnå andra mål än så hög avkastning som möjligt.*
1664
1665 *Det är av stort strategiskt värde i vår socialistiska och feministiska frihetssträvan att värna och vidga*
1666 *det utrymme som finns mellan den kommersiella logiken och den statliga eller kommunala sfären. I ett*
1667 *rikt föreningsliv och andra typer av självorganisering kan människor mötas och finna gemensamma*
1668 *lösningar på problem i sin vardag, umgås och trivas tillsammans. Engagemanget i sådana*
1669 *gemenskaper utgör en viktig del av kampen mot kommersialismen och för ett fördjupat självstyre. Att*
1670 *värna detta utrymme och engagemang görs ofta bäst genom att staten eller kommunens beslut sätter*
1671 *gränsen för det kommersiella, men lämnar själva innehållet till självorganisering av olika slag. Det*
1672 *gäller exempelvis tillgång till lokaler och utrymmen för föreningsliv, kulturaktiviteter och nöjen.*
1673 *Vänsterpartiet värnar starka och självständiga folkrörelser som kan bidra till progressiva*
1674 *samhällsförändringar, och som själva stärker det folkliga inflytandet över samhällsutvecklingen.*
1675
1676 *En fördjupad demokrati innebär också att vi slår vakt om den personliga integriteten och*
1677 *fundamentala principer i en rättsstat. Vi avvisar en särskild terroristlagstiftning och menar att*
1678 *våldsbrott ska lagföras inom ordinarie rättsramar. Principen om att människor ska anses oskyldiga*
1679 *tills motsatsen är bevisad måste lyftas fram som avgörande för ett fungerande rättsväsende. Vi är*
1680 *motståndare till politiskt motiverade organisationsförbud och anser att tortyrförbudet ska vara*
1681 *absolut, och att Sverige därför under inga omständigheter ska medverka till att människor riskerar att*
1682 *avvisas till tortyr eller annan omänsklig behandling. Alla människor har rätt till en bred privat sfär*
1683 *som skyddas på praktisk och principiell grund. Växande övervakning och registrering ska motverkas.*
1684 *Det måste finnas effektiva och oberoende system för att granska de yrkesgrupper, till exempel polisen*
1685 *och militären, som har rätt att utöva våld.*
1686
1687 *Ett levande folkstyre med fria och aktiva medborgare kräver ett samhälle som möjliggör ett dynamiskt*
1688 *och inkluderande kulturliv. Samhällets demokratisering kräver en mångfald av kanaler för*
1689 *information, nyheter, åsiktsbrytning och opinionsbildning.*
1690
1691 *Staten måste ta en viktig del av ansvaret för att säkra en sådan bredd, utan att detta innebär en*
1692 *kontroll av innehållet i fria medier. Inom en överskådlig tid betyder det att det är viktigt med ett*
1693 *generöst stöd till tryckt press, men också till tidskrifter och andra medier. Public service intar en*
1694 *särställning och måste värnas från ekonomisk avlövnings och tematisk insnävning samt kunna vara*
1695 *tekniskt ledande enligt en icke-kommersiell logik. Staten måste säkerställa att det över hela landet*
1696 *finns god tillgång till internetuppkoppling.*
1697
1698 *Marknadsföring och andra marknadsaktiviteter tar former som gör att de stora företagen och deras*
1699 *intressen tar sig in på allt fler arenor. Marknadsmakten har ett starkt grepp om Internet, tv och kultur.*
1700 *Att bryta denna utveckling är strategiskt viktigt både för att vi ska klara en ekologiskt hållbar*

1701 samhällsomvandling och för att hålla tillbaka företagens ökande inflytande över opinionsbildning och
1702 kultur.

1703

1704 **Bekämpa mäns våld mot kvinnor**

1705 *Mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt samhällsproblem. Den insikten måste prägla samhällslivets*
1706 *olika områden, som utbildningsväsende, stadsplanering och rättssystem, och leda till konkreta*
1707 *åtgärder. Mäns våld mot kvinnor är det yttersta uttrycket för ett patriarkalt samhälle och ingenting*
1708 *som enkelt kan avhjälpas via lagstiftning. Men det gör inte lagstiftningen oviktig. Vänsterpartiet vill se*
1709 *en lag som innebär krav på samtycke för sex och ett oaktsamhetsrekvisit i våldtäktslagstiftningen. Vi*
1710 *står bakom och försvarar lagen som förbjuder köp av sexuella tjänster och lagen om*
1711 *kvinnofridskränkning. Lagen ska även gälla vid sexköp utanför Sveriges gränser. För att*
1712 *lagstiftningen ska ha effekt, behöver hela rättskedjan fungera från anmälan till åtal och domslut. Att*
1713 *utse ett målsägarbiträde för kvinnan ska vara norm i rättsprocessen. Alla kvinnor ska ha samma skydd*
1714 *och rättigheter, även kvinnor som har kommit till Sverige och väntar på uppehållstillstånd.*
1715 *Tidsgränserna som idag finns ska tas bort. Polisen behöver utbildas och ges resurser för att göra*
1716 *bättre förundersökningar när det gäller sexualbrott, brott mot HBTQ-personer och kvinnofridsbrott.*

1717

1718 *Vi vet att det mesta våldet mot kvinnor sker i hemmet. Sedan 1970-talet har den i huvudsak ideella*
1719 *kvinnofrids- och tjejjour-rörelsen tagit ett huvudansvar för att hantera skadeverkningarna som följer av*
1720 *mäns våld mot kvinnor, och rörelsen har bedrivit ett viktigt politiskt opinionsarbete. Vi ser kvinnofrids- och*
1721 *tjejjour-rörelsen som en unik aktör som det är viktigt att staten och kommunerna samarbetar med, lär*
1722 *av och stärker genom säkrade, långsiktiga och tillräckliga resurser. Vi värnar kvinnofrids- och*
1723 *tjejjourernas självständighet. Den får inte inskränkas genom till exempel statliga regleringar eller*
1724 *bidragssystem som innebär att jourerna inte själva får prioritera sin verksamhet. Samtidigt ser vi ett*
1725 *problem i att samhället alltför länge förlitat sig på ideella krafters insatser när det gäller att motverka*
1726 *och hantera mäns våld mot kvinnor. Kommunernas kvinnofridsarbete behöver utvecklas, bland annat*
1727 *genom fungerande rutiner för kvinnofridsarbete och genom att alla yrkesgrupper som kommer i*
1728 *kontakt med våldsutsatta kvinnor har utbildning i vad mäns våld mot kvinnor innebär.*

1729

1730 *Kvinnofridsarbetet måste bygga på kunskap om hur våldet drabbar olika kvinnor olika, och hur*
1731 *skillnader i levnadsomständigheter kan försvåra för många kvinnor att söka stöd för att ta sig ur en*
1732 *våldssituation. Samhället behöver också garantera att alla kvinnor oberoende av kommun har*
1733 *likvärdig tillgång till en kvinnojour där de kan söka råd, få stöd eller få plats i ett skyddat boende.*
1734 *Skolans sex- och samlevnadsundervisning behöver kvalitetssäkras så att den fungera förebyggande*
1735 *mot sexualbrott och kränkningar. Sexuella trakasserier i skolan och på arbetsplatser måste*
1736 *motarbetas. I skolan ska tjejer få möjlighet att träna feministiskt självförsvar.*

1737

1738 *Mäns våld mot kvinnor leder till att många kvinnor känner oro och obehag inför att vistas i offentliga*
1739 *miljöer, särskilt på kvällar och nätter. Det är ett politiskt och demokratiskt problem som alltför länge*
1740 *varit osynliggjort. Med feministisk stadsplanering, som bland annat innebär att identifiera och*
1741 *åtgärda otrygga stråk och platser, kan problemen minska och kvinnors frihet öka.*

1742

1743 *Det genusbaserade våldet skär igenom alla samhällsskikt. Det bygger på djupt liggande patriarkala*
1744 *föreställningar om mäns makt över och rätt till kvinnors kroppar och sexualitet. Det är föreställningar*
1745 *som fortfarande – trots att den feministiska rörelsen åstadkommit stora framsteg – genomsyrar vårt*
1746 *samhälle. Vi ser därför att mäns våld mot kvinnor måste förstås som en del i den ojämställdhet som*
1747 *präglar det svenska samhället, och att bekämpandet av detta samhällsproblem går hand i hand med*
1748 *att stärka kvinnors ställning på samhällets samtliga områden.*

1749

1750 *Heteronormen innebär inte bara ett osynliggörande och utanförskap som skapar och befäster*
1751 *fördomar utan är också en del i könsmaktsordningen. Därför är kampen för homosexuellas, bi- och*
1752 *transsexuellas rättigheter och arbetet mot genusbaserat våld en självklar del i Vänsterpartiets*
1753 *feministiska kamp.*

1754 **Bygg bostäder och boendemiljöer för mångfald, jämställdhet och gemenskap!**

1755 *De senaste decenniernas nedrustning av den sociala bostadspolitiken har visat att marknaden inte kan*
1756 *förse alla med en god bostad till överkomlig kostnad. Samhället måste återta initiativet och*
1757 *återupprätta det demokratiska inflytandet över och ansvaret för bostadsförsörjningen. Det behövs*
1758 *statligt generellt finansieringsstöd och byggande, förnyelse och förvaltning utan vinstsyfte. Den*
1759 *selektiva förmögenhetsöverföringen från gemensamt till privat genom utförsäljning av allmännyttan*
1760 *till bostadsrätter måste stoppas. Hyresrätten med stärkt boendeinflytande och delaktighet ska främjas*
1761 *och kooperativa bostadsformer utan vinstsyfte ges möjlighet att utvecklas. Samhällsplanering,*
1762 *byggande och upprustning ska inriktas på mångsidig användning och behoven hos olika människor.*
1763

1764 *En långsiktigt hållbar miljö ska skapas genom hushållande med resurser och energisnålt byggande.*
1765 *Idag står vi i starten av en historisk omdaning av våra tätorts- och stadsmiljöer, i och med att*
1766 *miljonprogrammets bostäder och fastigheter ska renoveras. Miljonprogramsrenoveringarna innebär*
1767 *en chans att lyfta hela områden och stadsdelar till en god, modern boendestandard, kombinerat med*
1768 *kraftiga energieffektiviseringar som är till gagn för både miljö och hyresgäster, samtidigt som det*
1769 *innebär att många nya arbetstillfällen skapas. Detta kräver dock ett politiskt och samhälleligt*
1770 *ansvarstagande genom statliga stöd till renoveringarna. Genom en blandning av hustyper,*
1771 *lägenhetsstorlek och upplåtelseformer ska alla miljöer främja jämställdhet och gemenskap och*
1772 *motverka segregation, slutenhet och kategoriboende. Områden och stadsdelar ska byggas mer*
1773 *kompletta med service och arbetsplatser så att stadens alltmer hierarkiska uppbyggnad motverkas.*
1774 *Till detta hör också att bostads- och samhällsbyggandet möjliggör för medborgarna att ha tillgång till*
1775 *gratis offentliga mötesplatser, både utomhus och inomhus. Kollektivtrafiken och utbudet av*
1776 *samhällsservice ska vara tillgängligt för alla och utformas så att bilberoendet minskar. Den lokala*
1777 *och regionala kollektivtrafiken ska vara fullt ut skattefinansierad och gratis för brukaren.*

1778

1779 **Hotet från högerpopulism, rasism och nyfascism**

1780 *Högerpopulistiska och nyfascistiska partier och strömningar har förändrat det politiska landskapet i*
1781 *vår del av världen. Att försöka vinna bredare stöd genom att peka ut utsatta minoriteter och profitera*
1782 *på människors oro för vad förändring kan betyda har alltid varit en del av högerens retoriska och*
1783 *politiska verktygslåda. En situation där missnöje med växande klyftor och en utbredd legitimitetskris*
1784 *för de demokratiska institutionerna tar sig uttryck i reaktionära organisationer och partier, särskilt*
1785 *med rasism och främlingsfientlighet som röd tråd, och utgör en särskild och dramatisk fara för alla*
1786 *progressiva krafter. Arbetet mot rasism och fascism kräver politisk bredd och folklig förankring.*
1787 *Vänsterpartiet eftersträvar att vara en pådrivande del av en bred antirasistisk och antifascistisk*
1788 *rörelse tillsammans med folkrörelser, fackföreningar och andra progressiva krafter.*

1789

1790 *Vår strategiska målsättning är att marginalisera såväl rasistiska krafter som rasistiska*
1791 *föreställningar. Därför är antirasistisk organisering och kamp mot normaliseringen av rasism*
1792 *centrala delar av vår strategi. Den bästa försäkringen mot att rasistiska krafter flyttar fram sina*
1793 *positioner är att bygga samhällen som håller ihop, där rätten till arbete, bostad och välfärd*
1794 *garanteras alla. Rasistiska krafter försöker att måla upp skiljelinjer i samhället kopplade till kultur*
1795 *och etnicitet. För att marginalisera rasistiska partier har vänstern en viktig roll i att istället lyfta fram*
1796 *motsättningar kring ekonomiska intressen. Att mobilisera kring orättvisor rörande klass och kön är*
1797 *därför också en viktig antirasistisk uppgift för Vänsterpartiet. Vid sidan av detta krävs konkreta*
1798 *reformer som attackerar den strukturella rasismen. Generella åtgärder mot arbetslöshet, bostadsbrist*
1799 *och ojämlikhet är tillsammans med exempelvis åtgärder mot bostadssegregationen och diskriminering*
1800 *på arbetsmarknaden viktiga inslag i en strategi för att bekämpa den strukturella rasismen. I vårt*
1801 *arbete för rättvisa och solidaritet innebär detta också att välfärdstjänster såväl som rättsväsendet*
1802 *måste organiseras på ett sådant sätt att de inte reproducerar den strukturella rasismen i deras*
1803 *konkreta verksamhet. Frågor om representation i samhället är viktiga för att bryta rasistiska*
1804 *föreställningar och exkluderande normer.*

1805

1806 **Ett utbildningssystem för kunskap och medborgerligt inflytande**

1807 *Det svenska skolsystemet är i kris. Fallande kunskapsnivåer i internationell jämförelse och en växande*
1808 *grupp som inte klarar en grundläggande utbildning utgör ett svek mot hundratusentals människor och*
1809 *ett tydligt långsiktigt hot mot det svenska välfärdssamhället. Det behövs en uppgörelse med*
1810 *kommersialisering, segregation och ogenomtänkt decentralisering av skolsystemet. Strävan efter*
1811 *likvärdighet i skolan är både en avgörande demokratisk princip och en konkret förutsättning för god*
1812 *kunskapsförmedling. För att kunna vända utvecklingen måste den fria etableringsrätten för privata*
1813 *skolor upphöra och skolan avkommersialiseras. Skolans kommunalisering har inte skapat, men*
1814 *bidragit till att fördjupa problemen. Därför bör huvudmannaskapet för skolan återgå till staten.*

1815
1816 *Skolans organisering och läroplanernas inriktning utgör på en övergripande nivå ett uttryck för*
1817 *samhälleliga värderingar och politiska viljeinriktningar. Men det är viktigt att skolpolitik och*
1818 *pedagogik har stöd i fakta och en levande vetenskaplig diskussion. Den på många sätt artificiella*
1819 *motsättning mellan faktakunskaper och analytisk helhetsförståelse som har präglat många politiska*
1820 *debatter om skolan, behöver träda tillbaka till förmån för en helhetssyn på lärande och kunskap.*
1821 *Lärarkårens roll som yrkeskunniga kunskapsförmedlare behöver värnas. Det kräver en styrning av*
1822 *skolan som är tydlig på läroplans- och resursfördelningsnivå, medan de byråkratiska kontrollregimer*
1823 *som kringskär lärarnas autonomi som pedagoger aktivt behöver motas tillbaka.*

1824
1825 *Möjligheten att i vuxen ålder kunna vidareutbilda eller omskola sig har stor betydelse både för den*
1826 *enskilda och för samhället i stort. Med möjlighet till utbildning blir man mindre utbytbar och får en*
1827 *starkare ställning gentemot arbetsgivaren. Ett väl utbyggt utbildningssystem behövs för att hantera*
1828 *strukturuomvandlingar och för matchningen på arbetsmarknaden. För vänsterpartiet är*
1829 *högskoleutbildning viktig för såväl allmän bildning och kritiskt tänkande som för utvecklandet av*
1830 *samhället i ett alltmer komplicerat arbetsliv.*

1831
1832 *Vänsterpartiet vill se en utökning av antalet platser inom såväl grundläggande och gymnasial*
1833 *vuxenutbildning, som högskola och yrkeshögskola. Kvalitativa arbetsmarknadsutbildningar behöver*
1834 *också stärkas som del av Arbetsförmedlingens uppdrag. Den sociala snedrekryteringen till högskolan*
1835 *behöver brytas, bland annat genom en utökning av antalet lärosäten och utlokalisering av*
1836 *utbildningar till fler orter i landet. Studiemedlen ska höjas för att alla ska ha möjlighet att studera och*
1837 *för att ingen ska tvingas avbryta sina studier av privatekonomiska skäl.*

1838 *Forskning utgör ett viktigt element i samhällets utveckling och i vår strategi för ett socialistiskt,*
1839 *feministiskt och antirasistiskt samhället på ekologisk grund. Forskning behövs för att synliggöra och*
1840 *analysera förtryck och hot mot miljön, liksom för att generera kunskap för innovationer och reformer.*
1841 *Forskning utgör en del av den samhälleliga infrastrukturen och behöver växa i omfång. Vänsterpartiet*
1842 *försvarar den fria grundforskningen. Vi ser också behov av en kompletterande forskning baserad på*
1843 *skilda samhällsbehov.*

1844

1845 **Alla länders rätt till demokratisering och utveckling**

1846 *Vänsterns grundläggande politiska målsättningar – att demokratisera samhället och skapa en värld*
1847 *baserad på jämlikhet, jämställdhet, solidaritet och ekologisk hållbarhet – utmanar rådande*
1848 *maktförhållanden i världen. Nationella framsteg måste kompletteras med byggandet av en solidarisk*
1849 *internationell ordning för att bli varaktiga. Vi har därför både kortsiktiga och långsiktiga intressen av*
1850 *att ha en löpande och aktiv diskussion med vänstern i andra delar av världen för att motverka*
1851 *svenskt deltagande i imperialistisk maktpolitik och att ta aktiv ställning till hur vi i Sverige mest*
1852 *strategiskt kan stödja vänstern och en progressiv utveckling i andra länder.*

1853
1854 *Det internationella arbetet måste ständigt verka för alla länders rätt till demokratisering, och till*
1855 *medel som gör att de kan uppnå konkret social och ekonomisk utveckling. Såväl på lokal och nationell*
1856 *som regional och global nivå behöver makt föras över från transnationella oligopol och politiska och*
1857 *byråkratiska eliter till demokratiskt kontrollerade system. Det finns ett stort behov av internationella*

1858 politiska och ekonomiska samarbeten med social och ekologisk inriktning. Idag saknas dock starka
1859 och demokratiskt förankrade internationella organ för detta. Då kan det mest effektiva vara att först
1860 nationalisera den ekonomiska och politiska makt som nu ligger utan demokratisk kontroll – en strategi
1861 som visat sig framgångsrik i Latinamerika.

1862

1863 Vissa länder och regioner i Syd och Öst har i viss utsträckning lyckats motverka Nords globala
1864 maktmonopol genom att bygga upp mer självständiga ekonomier och statsapparater. Detta är en
1865 förutsättning för att en jämlik global ordning ska kunna växa fram, och Vänsterpartiet verkar för att
1866 Sverige ska understödja denna utveckling. Men lika lite som Nord har rätt att i eget intresse tvinga
1867 igenom sin politik med våld och påtryckningar på Syd och Öst, har eliter i något land rätt att förtycka
1868 sina egna befolkningar i namn av ekonomisk utveckling. Vi stödjer alltid demokratisering som växer
1869 underifrån och vi ser demokratisk, social och ekonomisk utveckling som förutsättningar för varandra.

1870

1871 Vänsterpartiet verkar för att bryta upp dagens USA-dominerade, militariserade och finansialiserade
1872 globala maktordning och istället sträva mot en multipolär värld där länder och regioner har både rätt
1873 och möjlighet att jämlikt utveckla och kontrollera sin produktion, sina finansiella flöden och sina
1874 naturresurser. Vi verkar för en demokratisering av alla samhällen, vilket inkluderar omfattande
1875 sociala rättigheter. Kvinnors rätt till arbete, självbestämmande och sexuell och reproduktiv hälsa,
1876 fackliga rättigheter, rättigheter för informella arbetare, bönder, etniska minoriteter, HBTQ-personer
1877 och barn, liksom andra sociala rättigheter, är förutsättningar både för en verklig demokratisk
1878 utveckling och för en socialt hållbar och mer rationell ekonomisk och ekologisk världsordning.

1879

1880 Därför ska inte bara fattiga länder ha rätt att skydda och kontrollera sin produktion och ekonomi så
1881 att den kan utvecklas, utan även rikare länder ska ha rätt att skydda sig mot underbuds- och
1882 miljöskadlig konkurrens. Nord behöver dock under överskådlig tid föra över teknik och resurser till
1883 Syd och Öst för att kompensera den långa tid när värdeöverföringarna har gått åt andra hållet och
1884 stelnat i djupt ojämlika ekonomiska, politiska och militära maktförhållanden. Sociala, demokratiska
1885 och ekologiska hänsyn ska gå före kapitalintressen. Inga länder eller regioner ska få ha sådan militär
1886 övermakt att de kan tvinga sig på andra. Politiska och militära konflikter mellan länder och regioner
1887 ska istället hanteras på FN-nivå. FN ska i sin tur verka för nedrustning, tekniköverföring och bistånd
1888 från Nord till Syd och Öst, för att bekämpa klimat- och miljöproblemen, utjämna klyftor, för
1889 ekonomisk och social utveckling och för att stärka jämställdhet samt sociala och mänskliga
1890 rättigheter.

1891

1892 **Demokratisera Europa**

1893 Ett Europa som slog in på en annan väg skulle kunna tvinga fram ett brott med dagens nyliberala,
1894 miljöförstörande och USA-ledda världsordning och istället bidra till att den ersätts med en mer
1895 jämlik, fredlig och socialt och ekologiskt hållbar sådan. Ett sådant Europa skulle kunna utveckla sin
1896 ekonomi och välfärd och gå före i den ekologiska omställningen och därmed bli både en förebild och
1897 solidarisk partner för andra länder i världen. Enskilda länder kan och måste föregå en sådan
1898 utveckling, vilket Vänsterpartiet verkar för i Sverige. Men för att utvecklingen ska kunna bestå
1899 behöver den vinna stöd i flera delar av Europa parallellt.

1900

1901 EU motverkar aktivt solidariska och demokratiska samarbeten och pressar istället fram social
1902 nedrustning inom Europa, respektive spända och exploaterande relationer mellan EU och Syd och
1903 Öst. Tydligast syns detta i hur EU-eliten driver på för växande klyftor mellan EU:s rikare områden
1904 och dess fattigare. Östra och delar av södra EU domineras idag nästan helt ekonomiskt av
1905 kapitalintressen från norra Västeuropa eller från övriga Nord, vilket försvårar framväxten av en
1906 socialt hållbar och konkurrenskraftig ekonomi där. Istället återskapas ständigt den sociala och
1907 ekonomiska ojämlikhet som leder till social dumping i hela EU och massiv emigration av fattiga och
1908 av underbetald arbetskraft till EU:s rikare delar. Samtidigt betalar den breda arbetarklassen i
1909 Västeuropa idag ett allt högre pris för den här politiken. Den underbudskonkurrens de transnationella
1910 företagen driver fram pressar ned löner och sociala villkor även i Västeuropa. Eftersom stora delar av

1911 *kapitalet idag är finansialiserat störs investeringar mot finansiella tillgångar och annan spekulation*
1912 *istället för i samhällsnyttiga investeringar. Detta leder bland annat till en konstant hög arbetslöshet*
1913 *och undersysselsättning – tydligast i EU:s fattigaste länder, men även i Västeuropa och Sverige – som*
1914 *ytterligare disciplinerar såväl arbetskraften som vänstern på nationell nivå. Slutligen innebär den*
1915 *självsvältspolitik som EU ägnar sig åt att EU:s rika länder, istället för att höja löner och offentlig*
1916 *konsumention och investera sina överskott samhällsnyttigt i den europeiska ekonomin, aktivt driver på*
1917 *för social åtstramning och lönedumpning inom EU.*
1918
1919 *Ska en progressiv europeisk utveckling bli möjlig måste EU:s nuvarande fördrag ersättas av andra*
1920 *samarbeten eller förändras i grunden. Möjligheterna att vinna folkligt stöd för ett sådant skifte är i*
1921 *vissa avseenden större än på mycket länge. Det kräver ett fullständigt brott med den europeiska politik*
1922 *som nu förs. Men eftersom både EU och Nato i grunden är byggda för att driva politiken åt höger*
1923 *måste strategier för att stärka vänstern i Europa inom överskådlig framtid främst handla om att*
1924 *kringgå, förändra, komplettera och utträda ur EU:s strukturer, snarare än att tilldela EU mer makt i*
1925 *förhoppning att unionen ska kunna utgöra ett positivt redskap för förändring.*
1926
1927 *Vänsterpartiet driver kravet om ett svenskt utträde ur EU. Möjligheterna att lämna EMU ska*
1928 *formaliseras och hela europrojekt bör överges eller göras om i grunden. Sverige ska förbli utanför*
1929 *EMU och ges ett undantag från eurosamarbetet och motarbeta centraliseringen av den ekonomiska*
1930 *politiken i EU. Överstatlig övervakning av medlemsstaternas budgetprocesser ska avvisas. Den fria*
1931 *rörligheten för kapital ska underordnas alla EU-länders rätt att värna en hållbar ekonomisk,*
1932 *ekologisk och social utveckling.*